Է· ՏԱՐԻ 1885 — ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 21 ԱՀԵԿԱՆ 4382 — Հ· Տ· 28 ԱՊՐԻԼ 1890 — Ն· Տ· 10 ՄԱՅԻՍ 1890 — ՀԻՃՐ· 21 ՐԱՄԱ. ԱՆ 1307 — ՇԱԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌ولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	տարեկան	բաժնեգին	ղրուշ	160
»	»	վեցամսեայ	»	80
»	»	եռամսեայ	»	40
Գաւառաց	»	տարեկան	»	200
»	»	վեցամսեայ	»	100
Օտար երկիրներ	տարեկան	ֆրանք		56
»	»	վեցամսեայ	»	28

Դուրս [illegible] Ծանուց. եւայլք Տնօրէնութեան վրայ է
Խմբագրութեան [illegible] նամակ կամ գրութիւն ետ չդարձուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ· ՊՈԼԻՍ, 28 ԱՊՐԻԼ, 1890

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Ս· ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ցարգոյ աշխատակից մը անցեալ օր ուշադրութիւն կը հրաւիրէր Խասգիւղի Ս· Ներսիսեան երկսեռ վարժարանաց խարխուլ վիճակին վրայ։ Արդարեւ արգահատելի վիճակ։ Եթէ Գատը գիւղի մէջ նոր վարժարան մը շէնել ուզուէր, տեղի չկար կոչում ընելու ընդհանուր հասարակութեան. որովհետեւ Գատը-գիւղցիք իրենց թաղային ամեն տեսակ պէտքերն հոգալու չափ հարուստ են։ Բերայի կրթական շէնութեանց համար ալ Բերայէն դուրս կոչում չենք ըրած երբեք. որովհետեւ Բերա իր պիտոյից և իր փառաց համար վճարելու չափ բարեկեցիկ է։ Բայց Խասգիւղի նկատմամբ այսպէս վարուիլ արդարութիւն չէ։ Ժամանակաւ ո՛րչափ բարեկեցիկ, այսօր նոյնչափ անկեալ վիճակ մ'ունի Խասգիւղ, և առանց արտաքին օգնութեան կարող չէ 2,500էն 3,000 ոսկւոյ գումար մը հայթայթել՝ համեստ շէնք մը կառուցանելու համար իր աղքատիկ զաւակաց նախակրթութեան։ Արդի վարժարանին մէկ կողմը փլած է արդէն, եւ աշակերտուհիք հին տուն մը փոխադրուած են, որուն համար վարձ կը վճարուի։ Մանչերու դպրոցը լաւագոյն վիճակի մէջ չէ սակայն, և թողունք կրթական ու բարոյական ուրիշ նկատումներ, հանրային ապահովութեան խնդիր մ'է բոլորովին վար առնուլ այս վտանգաւոր փայտաշէնը և քարուկիր պարզ եւ հաստատ շէնք մը կառուցանել անոր տեղ։ Մեր յարգոյ աշխատակից, ինքն եւս Խասգիւղցի, խորհուրդ կուտար իր Թաղեցւոց՝ ինքնօգնութեամբ գործի սկսիլ, նախ և առաջ յանձնաժողով մը կազմելով, որ Խասգիւղի մէջ իսկ հանգանակութեան ձեռնարկէ, շաբաթական կամ ամսական դրութիւն հաստատելով խոնարհագոյն դասուց մասնակցութեան համար, և նուէրներ ընդունելով արդի և նախկին բոլոր Խասգիւղցիներէն, եւ մանաւանդ Ներսիսեան նախկին սաներէն որք ի վիճակի են քիչ շատ գումար մը առատաձեռնելու այս պատուաբեր եւ անհրաժեշտ շէնութեան։ Կը գովենք այն զգացումն ուստի կը բխի սոյն խորհուրդ եւ առաջարկ, եւ տարակոյս չունինք թէ Խասգիւղցիք միւս Թաղեցւոց ու գիւղացւոց համակրանքը շարժելու համար իրենց այս կարեւոր ձեռնարկութեան վրայ՝ ինքնօգնութեան անժխտելի փորձը պէտք է ընծայեն։ Բայց ամեն անոնք որ մօտէն տեղեակ են Խասգիւղի տնտեսական և ընկերական վիճակի անկման մեծութեան՝ միաձայն պիտի հաստատեն թէ ինքնօգնութեան առաջարկը՝ թէեւ բարոյապէս գովելի՝ բայց նիւթապէս մեծ բան չի խոստանար ի կատարումն առաջադրեալ նպատակին։ Դժբախտ իրողութիւնն այն է թէ լաւագոյն կամեցողութեամբք հանդերձ Խասգիւղցիք անկարող են կէսն անգամ հայթայթելու պէտք եղած գումարին։ Միայն աղիւսի մասին կարելի է և պէտք է որ Խասգիւղի աղիւսագործք արտասովոր զոհողութիւն մ'ընեն, — և յուսալի է որ մինչեւ այն ատեն աղիւսագործ բանուորներուն գործադուլն ալ կը վերջանայ։ Ձկնորսք, նաւավարք, սրճագործք և մանրավաճառք եւս իրենց բաժինը պիտի վճարեն անշուշտ, բայց չենք կարծեր որ ասոնց միացեալ ոյժերը բաւական լինին շէնքին չորս պատերն ուղղահայեաց բարձրացնելու։ Արտաքին օգնութիւն անհրաժեշտ է, և այս օգնութեան իրաւունք ունի Խասգիւղ ո՛չ միայն իր աղքատութեան պատճառաւ, յորում երկու սեռէ առնուազն 400 տղայոց նախնական կրթութիւն աւանդելու սրբազան պարտաւորութեան ներքեւ կը գտնուի, այլ և առ Ազգն իր անցեալ և յաւէտ յիշատակելի ծառայութեանց պատճառաւ, որով ինքն ալ իր լաւագոյն աւուրց մէջ լիաբուռն սատարած է ուրիշ Թաղերու և գիւղերու պիտոյից, և արտադրած է զաւակներ որք բարոյապէս և նիւթապէս շէնցուցած են ուրիշ Թաղեր եւ գիւղեր։

⁂

Արտաքին նպաստի՝ այնչափ աւելի իրաւունք պիտի ստանան Խասգիւղցիք որչափ աւելի հոգ տանին իրենց թաղային մատակարարութիւնն և իրենց վարժարանաց ընթացքը բարւոքելու։ Այս բաներ տարի մը յառաջ Խասգիւղի համար պատուաբեր հանգամանք չունէին բնաւ։ Թաղային մատակարարութեան անգոհացուցիչ ընթացքն ընդհանուր գայթակղութիւն պատճառած էր։ Նախորդ Թաղական Խորհուրդը ցայսօր չէ կրցած իր միամեայ մատակարարութեան հաշիւը տալ, հակառակ Պատրիարքարանի բազմիցս կրկնեալ ազդարարութեանց և սպառնալեաց։ Հազիւ մէկ տարւոյ մատակարարութեան մը հաշիւը չկարենալ տրուիլ գրեթէ մէկ ու կէս տարիէ ի վեր՝ տարօրինակ պիտի թուէր, եթէ ստուգուած իրողութիւն մը չլինէր թէ բաց մը կայ որոյ բացատրութիւնը չի տրուիր որոց կողմէ որ անկ է։ Առանց աւելի մանրամասնելու այս դժբախտ գործը, պարտ կը համարինք յիշեցնել նաեւ թէ նոյն միջոցին Ներսիսեան վարժարանն եւս շատ անկանոն և անձուկ վիճակի մէջ էր, դասատուք ամիսներով թոշակ չէին ընդունէր, որով խիստ անկանոն կերպիւ կը պաշտօնավարէին, և աշակերտաց գրեթէ կէսը ցրուած էր։ Այս նիւթական և դպրոցական ողբալի վիճակը բարեկարգելու ջանք մը կը տեսնուի արդի Թաղական Խորհրդին օրով, որ յաջողած է կարեւոր մաս մը վճարել իր նախորդին թողած պարտքերէն, և դպրոցին պէտքերն ալ կը հոգայ ըստ բաւականին։ Բայց տակաւին շատ բաներ կան ընելու, բաներ որք Խասգիւղի կարողութենէն վեր չեն, և կը հաստատենք մեր աշխատակցին գաղափարը թէ Խասգիւղցիք ո՛րչափ օգնեն իրենք իրենց՝ այնչափ աւելի իրաւունք կ'ունենան դուրսէն օգնութիւն խնդրելու։ (*)

⁂

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

Գովելի ջանք մը կայ Ամերիկայի (կամ լաւ եւս՝ Միացեալ Նահանգաց) հայ գաղթականութեան մէջ՝ ազգային-կրօնական կեդրոն մը կազմակերպելու, և ազգային զգացման հետ Հայ Եկեղեցին կանգուն պահելու այդ հեռաւոր երկրին մէջ։ Այս նպատակաւ իրենց առաջին գործն եղաւ «կաճառ» մը կազմել. ապա յաջողեցան Առաջնորդ մ'ընտրել, յորմէ լիովին գոհ են, և այժմ ձեռնարկած են եկեղեցի մը շինել այն քաղաքին մէջ, Ուսթըր, ուր բաղդատմամբ աւելի բազմաթիւ են քան ուրիշ ամերիկեան քաղաքի մէջ։ Ինչպէս մեր երկուշաբթի աւուր թուով հրատարակեալ նամակ մը կը պատմէր, Ուսթըրի պատուաւոր փողոցի մը մէջ 5,100 քառակուսի ոտնաչափ տան տեղ մը գնուած և Առաջնորդին անուան վրայ արձանագրուած է, 1328 տոլարով, և մատուռ մը, երեք-չորս խուցերու և սրահի մը շինութեան համար հինգ հազար տոլարի չափ ծախք կ'ենթադրուի, զոր Առաջնորդը կը ջանայ հայթայթել՝ նուիրահաւաքութեան շրջելով Ամերիկայի Հայոց մէջ։ Այսպէս, 1,300 անգլ· ոսկւոյ չափ ծախք մը ընելով յանձն կ'առնու Ամերիկայի հայ գաղթականութիւնն՝ իրեն համար ազգային և բարեպաշտական կեդրոն մը յօրինելու համար։ Այս ազգասիրութիւն և եկեղեցասիրութիւն ամեն գովեստէ գեր ի վեր են, և ընկերական և տնտեսական տեսակէտով ալ մասնաւոր նշանակութիւն ունին։ Երբ Հայք կազմակերպեալ կեդրոն մ'ունենան Ամերիկայի մէջ, Նոր Աշխարհն աւելի դիւրաւ առ ինքն կը ձգէ հայ գաղթականութեան ընթացքն։ Ազգային տեսակէտով ո՛րչափ ալ չուզենք որ Հայք հեռաւոր երկիրներ գաղթեն, բայց գաղթականութիւնն այնպիսի պատճառներէ յառաջ կուգայ որք մեր, այսինքն ազգային մարմնոյն կամքէն և ազդեցութենէն վեր են, և քանի որ հայ գաղթականներ կամ պանդուխտներ միշտ պիտի գտնուին յԱմերիկա, լաւագոյն է որ Ամերիկայի հայ գաղթականութիւնը կանոնաւոր կազմակերպութիւն մ'ունենայ, և Հայք իրենց լեզուն, ազգութիւնն եւ կրօնը մոռնալու չդատապարտուին հոն։ Ընկերային յարաբերութեանց, փոխադարձ օգնութեանց եւ հաւաքական ջանից միջոց և դիւրութիւն ընծայելով, ազգային-եկեղեցական կեդրոն մը բազմապատիկ օգուտներ ընծայելու սահմանեալ է։ Խնդակցելով ուրեմն Նոր Աշխարհի Հայոց ձեռնարկութեան, և մաղթելով որ ի մօտոյ բարեյաջող աւարտման լուրն եւս կարենանք առնուլ, կը փափաքինք որ ամերիկեան գործնականութեամբ զօրացեալ այս հայկական ազգասիրութեան և բարեպաշտութեան օրինակն ազդէ ուրիշ հեռաւոր հայ գաղթականութեանց վրայ, որք դեռ եւս չունին այնպիսի կազմակերպութիւն մը։ Բայց այնչափ հեռուն երթալու պէտք ալ չկայ, երբ գրեթէ մեր աչաց ներքեւ Ռումանիոյ և Բըլղարիոյ Հայութիւնն՝ ուրեք ուրեք արդէն կորած՝ ուրիշ տեղեր ալ կորսուելու ճամբուն մէջ կը գտնուի, առաջնորդի, ուսուցչի և ազգային-եկեղեցական կազմակերպութեան բացակայութեամբ։ Ի՞նչ է պատճառն որ Էջմիածին և Կ· Պոլսոյ Պատրիարքարանը բան մը չեն ըներ ի փրկութիւն Հայութեան այս վտանգեալ վայրերու մէջ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳՈՐԾԱՒՈՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ ԵՒ ԳՈՐԾԱՒՈՐԱԿԱՆ ՑՈՅՑԵՐՆ Ե՛ՒՐՈՊԱ

Այս կիւրակի անգլիացի գործաւորք իրենց առաջադրեալ մեծ ցոյցն ըրին ի Հայտ-Փարք, առանց ո՛ և է անկարգութեան։ Երեք հարիւր հազարէ աւելի գործաւորք մասնակցեցան։ Գործաւորական լրագիրք կ'ըսեն՝ հինգ հարիւր հազար։ Անգլիացի գործաւորաց թափորին մէջ գործաւորական օտար ընկերակցութեանց եւս ներկայացուցիչք կային։ Բարեկարգութեան հսկող գործաւոր քօմիսէրք սպիտակ ձիերու վրայ հեծած և յեղափոխական կարմիր գլխարկ դրած էին, որոց վրայ «Ազատութիւն» բառն արձանագրուած։ Նաւարանի բանուորք իրենց հետ կը բերէին նաւ մը որոյ առագաստներուն վրայ գրուած էր «Ութ ժամ աշխատութիւն»։ Ուլուիչի զինագործարանին բանուորք փայտեայ խոշոր թնդանօթ մը կը բերէին, որ Ուէսթմինսթըրի խորհրդարանական պալատան պատկերին դէմ ուղղեալ էր, անոր մէկ կողմին վրայ գրուած «Առ Ուէսթմինսթըր», և միւս կողմին վրայ՝ «Ութ ժամ»։ Անգլիացի գործաւորաց գլխաւոր առաջնորդք, Պ· Պ· Ճոն Պըրնս, Հայտման, Քըննինկէմ-Կրահամ և այլք տասն-հինգ բեմերու վրայէն ատենաբանեցին այս մեծ բազմութեան։ Պ· Կրահամ պարտ դրաւ գործաւորաց վրայ՝ ծայրագոյն ազդուութեամբ պահանջել օրական աշխատութեան ութ ժամու զեղչումը։ «Զի այս բարենորոգում բովանդակ աշխարհի մէջ գործաւոր դասուն վիճակին բարւոքման հիմնաքարը պիտի լինի»։ Ցուցեց թէ այս ցոյց ընկերվարութեան տարեգրութեանց մէջ անօրինակ է։ Զարմանք յայտնեց թէ Խորհրդարանի անդամներէն մէկ հոգի միայն ներկայ է ժողովրդային մեծ ցոյցին, և պարտ դրաւ գործաւոր ընտրողաց վրայ որ յապագային՝ իրենց շահուց պաշտպանութեան համար՝ ժողովրդեան ծոցէն ելած ժողովրդական երեսփոխաններ միայն ընտրեն, և խաչոր ու հնչուն անուններէ չհրապուրուին։

Ուրիշ ատենաբան մը, Պ· Պէն Թիլէթ, վիճակագրութեամբ հաստատեց թէ «Տասն Անգլիացիք նոյնչափ գործ կ'արտադրեն որչափ 20 Ֆրանսացիք, կամ 26 Գերմանք, կամ 27 Աւստրիացիք, կամ 43 Սպանիացիք, կամ 63 Իտալացիք և կամ 70 Փորթուկէզք»։ Ցուցուց թէ անգլիացի գործաւորք ընդհանուր առմամբ աւելի բարեկեցիկ են քան օտար գործաւորք, որոց վիճակը բարւոքելու ջանք պէտք է ընել։ Պ· Թիլէթ եւս պնդեց թէ Խորհրդարանն յետ այսօրիկ հողատէրներէ և դրամատէրներէ պէտք չէ կազմուի ըստ մեծի մասին, այլ աւելի մեծ տեղ մը տրուելու է գործաւոր դասուց ներկայացուցիչներուն։ Վերջին ատենախօսութիւնն արտասանեց ռուս ընկերվարական Պ· Սթեփնիաք, յայտարարելով թէ աշխատաւորք տիրող տարրն են կացութեան, և իրենց սերտ միութեամբ պիտի յաջողին տեսնել իրենց բաղձանաց իրագործումը։ Միաձայնութեամբ քուէարկուեցաւ օրական յաշխատութիւնն ութ ժամու իջեցնելու որոշումը։

⁂

Աւստրիոյ Երեսփ· Ժողովոյն մէջ ընդհանուր գոհունակութիւն յայտնուեցաւ Մայիս 1ի ցոյցին առթիւ գործաւորաց բարեկարգ ընթացքին առթիւ։ Եւ ի դիմաց ազնուական դասուն Պառոն ֆոն Մաքըն յայտնեց թէ կառավարութիւնը լրջօրէն ի նկատ պիտի առնու գործաւոր դասուց անկեղծ գանգատները։ Պառոնին այս խօսքերն ընդհանուր ծափահարութեամբք ողջունեցան Ժողովոյն կողմէ։

—Վիեննայի Սակարանին մէջ գիներն ինկած էին անցեալ շաբթուն մէջ՝ Մայիս 1ի տօնին ազդած երկիւղին պատճառաւ։ Բայց այդ ցոյցին խաղաղ անցնելէն ի վեր, ընդհանուր վստահութիւնն այնքան զօրացաւ որ շաբթուս մէջ գիներն յոյժ հաստատ և բարձր բռնուեցան։

—Հակահրէական խռովութիւններ պատահեցան ի Ռոտնեց, Պոհեմիա։ Ոստիկանութեան միջամտութիւնն հարկ եղաւ Հրէից բնակարանները պաշտպանելու։

—Մայիս 1ի տօնին օրը Փրաթէրի հանրային պարտէզին մէջ հաւաքեալ գործաւորաց թիւն 200 հազարի մօտ էր։ Նոյն օր նոյն զբօսավայրին մէջ սպառեալ գարեջրոյ քանակութիւնն էր 247.800 լիտր (կամ նոր օխա) և գինին՝ 46.033 լիտր։ Ոգելից ըմպելեաց այս առատութեան հակառակ, գործաւորաց հանդարտ ընթացքն արդարեւ գնահատելի էր։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ԽՆԴԻՐԸ

Ֆրանսայի պատասխանն Եգիպտոսի պարտուց տոկոսին զեղչման վրայ, զոր Հեռագիրն ընդարձակօրէն հաղորդեց մեզ անցեալ օր, լաւ տպաւորութիւն ըրաւ Եգիպտոսի պաշտօնական ակմբոց վրայ, որք առարկութիւն կ'ընեն այն տրամադրութեան միայն որով Ֆրանսական կառավարութիւնը պայման կը դնէ որ՝ այս անգամ իր տոկոսները 5 0/0էն 4 0/0ի զեղչելէ ետքն՝ Եգիպտոս մինչեւ տասն և հինգ տարի չդպչի իր պարտուց տոկոսին։ Անգլիական լրագիրք դիտել կուտան թէ մինչեւ տասն և հինգ տարի պատեհ առիթներ կրնան ծագիլ եւս առաւել զեղչելու եգիպտական պարտուց տոկոսն, և հետեւապէս տասն և հինգ տարւոյ պայմանաժամը խիստ պահանջում մ'է։ Առաւելն տասն տարին բաւ պէտք է համարուի։

Վսեմ· Տիգրան փաշա անգլիացի թղթակցի մը հետ խօսակցելով, ըսաւ թէ Ֆրանսական ծանուցագիրը նպաստաւոր տպաւորութիւն եւեթ կրնայ թողուլ յԵգիպտոս, ուր Ֆրանսա բազմաթիւ բարեկամներ ունի, և բարեկամութիւնն յաճախ սերտիւ կապուած է նիւթական շահուց հետ։

ՊՈՍՆԱ-ՀԷՐՍԷՔ

Պելկրատէ կը հեռագրուի թէ Պոսնիոյ և Հէրսէքի լուրերն յոյժ անհանգստացուցիչ են։ Ժողովրդեան և մանաւանդ մահմետական ժողովրդեան գաղթումը մեծամեծ համեմատութիւններ կ'առնու, հակառակ աւստրեան իշխանութեանց արգելիչ միջոցներուն, որք կրկնապէս չեն ուզեր Մահմետականաց գաղթումը։ Նախ որ Մահմետականք Սլաւաց դէմ հակակշիռ տարր մ'են, և աւստրեան-մաճառական իշխանութիւնք աւելի կը զգուշանան սլաւ քան մահմետական տարրէն, և գիտեն որ գաղթող Մահմետականաց տեղը պիտի բռնեն Սլաւք, և երկրորդ՝ զի Մահմետականք երկրին հողագործ տարրը կը կացուցանեն, և անոնց գաղթմամբ երկիրը կ'աղքատանայ։

ՎԻԼՀԷԼՄ Բ· ԵՒ ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

Վօսիշէ Զայթունկ կառավարական լրագիրը կ'իմանայ թէ Պետական Խորհրդոյ վերջին նիստէն ետքը տրուած հացկերոյթին մէջ Կայսրը՝ ներկայից միոյն խօսք ուղղելով՝ Ընկերվարականաց դէմ ուղղեալ օրէնքին վրայ նորա կարծիքն հարցուցեր է։

—Իմ կարծեօք, ըսեր է Պետական Խորհրդոյ անդամն, հակընկերվարական օրէնքն անդէպ է, և գործաւոր դասուց մէջ ընկերվարական գաղափարաց ծաւալման եւեթ կը նպաս-

---

(*)· Խասգիւղէ կը գրուի մեզ թէ Ս· Ներսիսեան կրկին վարժարանաց ակներեւ մէկ պակասն է ջուրն, որովհետեւ մանչք և աղջիկք դատապարտուած են ջրամբարի հոտած ջուրը խմել, որ արդէն ամեն ժամանակ առողջութեան համար վտանգաւոր լինելէն զատ, մասնաւորապէս վտանգաւոր է համաճարակներու միջոցին և տաք եղանակին մէջ։ Եթէ Գարա Աղաճի կամ գէթ Տէրքոսի ջուր գնելու չափ դրամական զոհողութիւն մը չեն կրնար ընել Խասգիւղցիք, գէթ չե՞ն կրնար քանի մը թորիչ քարեր հաստատել, որք շատ աժան բաներ են, ջրամբարի ջուրը զտելու և մաքրելու համար, ինչպէս կ'ընեն ազգային ուրիշ մի քանի վարժարանք։ Երբ իրենց զաւակաց առողջութեան այնչափ անհոգ գտնուին որ անոնց խմած ջուրին անգամ չնային, ինչո՞վ ցոյց պիտի տան Խասգիւղցիք թէ հոգածու են իրենց կրթական գործին։

—) 141 (—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԴՐԱԽՏ

ՄԱՍՆ ՉՈՐՐՈՐԴ

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ

Եւ արդարեւ, ճանճն անշարժ կը մնար։ Տօքթորն ի սկզբան ուրիշ բան չըզգաց բայց եթէ տեսակ մը թեթեւ խտղըտանք զոր յառաջ կը բերէր ճանճն իր թաթիկները մորթին դպցունելով, որպէս զի աւելի ոյժ առնուր և կարենար աւելի զօրաւոր կերպիւ ծծել։

Ցանկարծ խայթուածքն զգաց։

Կարծես թէ ասեղ մը կը խոթէին նախ մորթին, յետոյ մսին մէջ, և յետոյ աւելի խորունկ կերպով։

Ճանճը, միշտ անշարժ, արեամբ արբշիռ, կը քնանար կարծես։

—Լմնցաւ, ըսաւ Ռընօտիէռ տխուր ժպիտով մը։

Ու ձեռքին ափովը հարուած մը տալով՝ թեւին վրայ ճզմեց մահացու ճանճը։

Մորթին սպիտակութեանը վրայ կ'երեւէր վարդագոյն փոքրիկ մաս մը, լուի մը խայթուածին մեծութեամբ։

Այդ էր վէրքն ուստից Ռընօտիէռի արեան մէջ մտած էր մահացու թոյնը։

Այդ վարդագոյն բիծը դիտեց հետաքրքրութեամբ... ու սոսկմամբ միանգամայն, վասն զի գիտէր թէ մահուան դուռն էր այն որ բացուած էր իր առջեւ։

Վայրկեան մը առաջ ո՛ր և է ցաւ չէր զգացած։

Եւ հիմակ պարզ մարմաջում մը կ'զգար։

Այս էր ամենը։

Թեզանիքը վար քաշեց ու մեկնեցաւ։

Եղեւիններու անտառէն ելած պահուն, նշմարեց իր կառքը որ ծառաստանին աւազանին մօտ կըսպասէր։

Կառքը հեծաւ։ Պակաթէլ նշմարեց որ իր տէրը շատ գունատ էր և աչքերը տրտմութեան ու դառնութեան այնպիսի արտայայտութիւն մը կը կրէին զոր չէր տեսած բնաւ։

Մի քանի վայրկեանէն՝ Սէյրտօն հասած էր։

Մարթինիէռի սպասաւորին պատուիրած դեղերն անձամբ պատրաստեց։

—Հիմակ, ըսաւ ինքնին, ուրիշ բան չի մնար ինձ ընել՝ բայց եթէ սպասել։ Երկու երեք օր միջոց ունիմ։

Երկու տող գրեց առ Ֆէրնանտ և Պակաթէլի միջոցաւ ղրկեց զայն։

Նամակը պարզապէս կ'ըսէր.

«Ձիս ազատ թողուցիք՝ մեռնելու համար ուզած եղանակս ընտրելու։ Ընտրութիւնս կատարեցի և մահը կ'սկսի։ «Երկու երեք օրէն ամեն բան պիտի լըմննայ ու ո՛չ ոք պիտի ըսէ թէ անձ«նասպան եղայ։ Գո՞հ էք։»

Ցաջորդ առաւօտուն, Նօէլին գրեց.

«Պիտի մեռնիմ և այս բանս ձեզ ըսե«լով, ուրախ եմ։ Ա՛հ, եթէ իմ մահս կա«րենար դարմանել այն աղէտը զոր պատ«ճառեցի ձեզ և ուրիշներուն...»

Ֆէրնանտ և Նօէլ իրենց նամակները փոխանակեցին։

Լաւիկ մէջիկ կարդացին զայն։

Ֆէրնանտ, քիչ մը վերջն, ըսաւ կասկածոտ երեւոյթով մը.

—Ճշմարի՞տ է։ Ո՛վ գիտէ թէ զմեզ նորէն խաբել չուզեր։

—Մի՛ այդպէս կարծեր, մայր իմ։ Զիկայ մեղաւոր մը, որքան ալ քարսիրտ ըլլայ, որ օրին մէկը զղջման չիգայ։ Այս մարդը կը զղջայ։ Քու սպառնալիքներդ չէին որ իր սրտին դպան, ո՛չ, այլ իմ խօսքերս։ Վասն զի ինձ այնպէս եկաւ, երբ բաժնուեցայ իրմէ, թէ խորապէս յուզուած էր։

Ռընօտիէռ յետին պարտականութիւն մը ունէր կատարելիք, յետ որոյ պիտի կարենար մահուան սպասել հանդարտութեամբ։

Հարկ էր որ գրէր նաեւ Միւ-ա-Մօռի քննութիւնը կատարող դատաւորին։

Ցաւ չէր զգար։ Թոյնին վարակման ժամանակը լրացած չէր տակաւին։ Քանի որ իր բոլոր իմացականութիւնն ու պայծառութիւնը կորուսած չէր դեռ, նամակը խմբագրեց։

Այդ գրոյն մէջ կը պատմէր ինչ որ գիտեն ընթերցողք, թէ Լա Հէյօն ինչպէ՛ս յղացած էր ոճրագործութեան գաղափարը, և թէ ինչպէ՛ս ինք՝ Ռընօտիէռ՝ գործադրած էր զայն։

Զաղացպանը կատարելապէս արդարացնելու համար, պատմեց թէ Լա Հէյօն ինչպէ՛ս պատրաստած էր ինը հազար Ֆրանքին գիւտը, եւ թէ ինչպէս Միւ-ա-Մօռ ինկած էր այնքա՛ն ճարտարութեամբ լարուած թակարդին մէջ։

Կը վերջացունէր ըսելով թէ, երբ նամակը դատաւորին ձեռքն հասնէր, շատ ուշ էր այլ եւս եւ դատական իշխանութեանց ժամանակ չպիտի մնար զինքը պատժելու, վասն զի երբ դատաւորը կարդար նամակն, ինք մեռած պիտի ըլլար։

Նամակը կնքեց, հասցէն գրեց եւ այս գործերն աւարտելէն յետոյ, իր կնոջ խուցը ելաւ։

Հիւանդը կը քնանար։ Ժիւլէթ մօրը քով կ'աշխատէր։

Շաբաթներէ, ամիսներէ հետէ, բժիշկը ոտք կոխած չէր այդ խուցին մէջ։

Ժիւլէթ չկրցաւ զարմացման շարժում մը զսպել։

Ռընօտիէռ հիւանդին երեսը նայեցաւ ընդ երկար, առանց բառ մը արտասանելու։

Ինչպէ՛ս երեսէ ձգած էր հեգ կինն, ինչքա՛ն անգութ ու եսասէր եղած էր։ Ի՛նչ տխուր կեանք անոր համար։

Դիմագծերը կծկուած էին վշտաց ջղաձգութեամբ, և մեծ դժուարութիւն կրեց արտասուքը զսպելու համար։

Կինը շարժում մը ըրաւ, արթնցաւ։

Ամուսնոյն երեսին ժպտեցաւ։

—Ա՛հ, դուն ես, ըսաւ. որքա՛ն ժամանակ կայ որ տեսած չեմ զքեզ։

Անոր յանդիմանութիւն չէր ուղղած բնաւ։ Մինակ հոգ կը տանէր անոր առողջական վիճակին, դարմանած հիւանդներն ու անոնց անունները կը հարցունէր, վասն զի շատ անգամ անոնց մէջ իր ճանչցած անձինքը կը գտնուէին։

Այս ամենուն վրայ խորհրդածութիւններ կ'ընէր. բժիշկը կը մեկնէր ու մէկ մըն ալ շաբաթներ անցնելէ յետոյ կը տեսնէր իր կինը։

Այդ օրը, հիւանդն ուշադրութեամբ ամուսնոյն երեսը նայեցաւ։

—Ի՞նչ ունիս, ըսաւ։ Սովորական դէմքդ չես կրեր։ Արդեօք հիւա՞նդ ես։

—Քիչ մը։

—Ուրեմն ինքզինքդ խնամէ՛։ Այս գիշեր ու ցերեկ կատարած այցելութիւններովդ շատ կը յոգնիս։ Գրաւ կը դնեմ որ չես քնանար։ Սակայն պէտք չկայ որ ուրիշներուն համար կեանքդ վրայ տաս։

—Բան մը չէ, կ'անցնի։ Հանգիստ եղիր։

Ժիւլէթ զարմացմամբ հօրը երեսը կը նայէր։ Բժիշկն իրեն անսովոր եղող քաղցրութեամբ մը կը խօսէր։ Անոր այս լեզուն, այս խօսիլը չէր լսած բնաւ։ Իր ձայնին մէջ գրեթէ գորով կար։

Ռընօտիէռ երկար ժամանակ կնոջը քով մնաց. զանազան բաներու վրայ խօսելով։

Համբուրեց զայն և նշան ըրաւ աղջկանը որ իրեն հետեւի։

Երբ հայր ու աղջիկ առանձին մնացին, հիւանդին խուցէն շատ հեռու,—հարկ էր զգուշանալ անկէց, վասն զի սուր ականջ ունէր,—Ռընօտիէռ ըսաւ աղջկանը,

—Ժիւլէ՛թ, ես պիտի մեռնիմ։

—Հա՛յր իմ։

—Բան մը մի՛ ըսեր ինձ։ Ո՛չ մէկ հարցում ուղղէ։ Թող մեր մէջ ո՛չ մէկ խօսք փոխանակուի կարգ մը սոսկալի բաներու վրայ որոց գաղտնիքը գիտես։ Պիտի մեռնիմ։ Ես ինքզինքս դատապարտած եմ։ Բանէ մը մի՛ վախնար։ Ամեն մարդ բնական մահ մը պիտի կարծէ։ Ո՛չ ոք պիտի կասկածի թէ անձնասպան եղած եմ։ Սակայն մեռնելէ առաջ, կ'ուզէի որ ներես։ Ես բարի հայր մը եղած չեմ երբէք։ Երբէք քեզի համար չեմ ապրած։ Պատճառած վնասս դարմանելու ժամանակն անցած է։ Ուրեմն ուրիշ ընելիք չի մնար ինձ բայց եթէ խնդրել որ ներես ինձ...

Աչքերը կախած կը խօսէր, գրեթէ դողահար։

Իր կոկորդը խեղդող հեծկլտանք մը զսպեց Ժիւլէթ։

—Կը ներեմ քեզ, հայր իմ։

—Ճշմարի՞տ։

—Կ'երդնում քեզ։

—Երբ այլ եւս մէջտեղէն վերնամ ես, զաւակս, ո՛չ մէկ արգելք կայ քու երջանկութեանդ դէմ։ Կը յուսամ թէ Անտրէ միշտ կը սիրէ զքեզ։ Իմ կենդանութեանս՝ քու ամուսնութիւնդ անկարելի էր։ Երբ ես մեռնիմ, դուք կը միանաք։

Ժիւլէթ, բոլորովին գունատ, չպատասխանեց։

(Շարունակելի)

տէ․ Նախամեծար կը գտնեմ բոլորովին թողուլ այս օրէնքը։

—Իմ կարծիքս ալ այդ է, պատասխանեց Կայսրն։

Եւ աստի բացայայտ կ՚երեւի թէ Կայսրն հակընկերվարական օրէնքին պայմանաժամը նորոգելու գաղափարէն չէ․ մինչ Պիզմարք հակառակ գաղափարէն էր, և եթէ իրեն մնար, կառավարութիւնը նոր Ռայխսթակէն ևս պիտի պահանջէր երկարաձգել և խստացնել հակընկերվարական օրէնքը։

Պ․ ՍԹԷՆԼԻ

Պ․ Սթէնլի չուզեր անգլիական իշխանութեանց հրամանին ներքեւ պաշտօն ընդունիլ։ Հարաւային Ափրիկէի անգլիական ստացուածոց կառավարչի պաշտօնը մերժեր է, նմանապէս Արեւելեան Ափրիկէի անգլիական ընկերութեան նախագահի պաշտօնն, և նախամեծար կը գտնէ Քոնկոյի կուսակալ անուանիլ Լէօփոլտ թագաւորին կողմէ։

Ի ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Փէշթի մէջ հացագործ բանուորներուն գործադուլն այնչափ զգալի եղաւ սպիտակ հացին պակսելովը որ կառավարութիւնն հարկադրեցաւ միջամտելու, և 500 վարժ զինուորներ փոխ տուաւ հացագործ վարպետներուն, որք կրցան շարունակել գործերնին։ Արդ, հացագործ բանուորք, իրենց դատը կանխաւ շահուած համարելով, քանի մը օրուան համար պաշար առած Նէօյ Փեսթի կողմին գացած էին մի քանի օր զուարճանալու, բայց այս զինուորաց ձախող միջամտութիւնն զիրենք զգաստացուց, և հարկադրեցան իրենց փուռերը վերադառնալ կորագլուխ։

ՆՈՐ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսական և անգլիական լրագիրք մեծաւ գոհութեամբ կը ծանուցանեն թէ ըստ նորագոյն խուզարկութեանց անժխտելի կերպիւ ապացուցուած է թէ անգլիական եզերաց կողմն ի Տուվռ և ֆրանսական եզերաց կողմն ի Քալէ Մանշ ծովուն ներքեւ ածուխի շատ հարուստ հանք մը կայ, որ կը տարածի մէկ եզրէն մինչեւ միւսը։ Տնտեսական առաջնակարգ գիւտ մը կը համարուի այս բան։

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԺ ԱՌԱՋԱՐԿ

Վիեննայէ կը գրուի առ Նովոյէ Վրէմյա թէ Աւստրիոյ Կայսրը Գերմանիոյ Կայսրէն խնդրած է իրեն տալ իւր երկրորդ որդին, զոր կը փափաքի որդեգրել, որպէս զի օր մը Աւստրիոյ-Հունգարիոյ վեհապետ լինի։ Ֆրանձ Եօզէֆ Կայսրն այս խնդիրքն ըրած է սա վեցեակ պատճառներով․ 1․ Ֆրանձ Եօզէֆ Կայսր մանչ զաւակ չունենալով, իւր եղբայր չուզեր գահաժառանգ լինել․ 2․ Կայսեր առաջին եղբօրորդին փափաքող չէ օր մը ի գահ բազմելու, որովհետեւ շատ պարզ ճաշակի տէր ուսումնասէր և երկիւղած երիտասարդ մ՚է․ 3․ Կայսրը մեծ վստահութիւն չունի իւր երկրորդ եղբօրորդւոյն վրայ, որ սաքսոն իշխանուհւոյ մը հետ ամուսնացեալ է․ 4․ Միւս արքիդքսեր վեհապետական հանգամանքներ և ընդունակութիւններ ցոյց չեն տար բնաւ․ 5․ Վիլհէլմ Բ․ Կայսեր երկրորդ որդին Այթէլ իշխան գեղեցիկ բնաւորութիւն մ՚ունի, (թէեւ հազիւ եօթնամեայ,) և շատ սիրելի եղած է Պերլինի և Փոցտամի ժողովրդեան, և 6․ Երբ Գերմանիոյ և Աւստրիոյ վեհապետք երկու եղբարք լինին, Աւստրիոյ պետական դրութիւնն հաստատ ապահովութիւն մը կը ստանայ, և Գերմանիա ո՛չ միայն աչք չի տնկեր Աւստրիոյ վրայ այլ և նախանձախնդիր կը լինի նորա պաշտպանութեան։

Վերապահութեամբ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Քաղաքական ժողովն երէկ ի նիստ գումարեցաւ ի Խորհրդարանի Ղալաթիոյ ընդ նախագահութեամբ Ամեն․ Ս․ Պատրիարք Հօր և զբաղեցաւ գաւառական ու յարաբերական կարեւոր խնդիրներով։

Բագուէն կը գրեն առ Մշակ թէ ապրիլ 7ին ի Բագու վախճաներ է ծանօթ հարուստ Պ․ Մուսայէլ Շադիրդանեան։ Հանգուցեալը կտակ մըն է թողեր առ այժմ․ որքան յայտնի է, 10,000 րուպլի կը կտակէ Մարդասիրական ընկերութեան և 1500 րուպլի՝ Նոր ուսումնարանի շինութեան։

Երէկ առաւօտ ի Գուզկունճուք մեծ շքով տեղի ունեցաւ Տրապիզոնի պատմական Ատենին նախագահ Տէր-Ներսէսեան Աղեքսանդր էֆէնտիի յուղարկաւորութեան հանդէսն, որուն կը նախագահէր Ամեն․ Խրիմեան Հայրիկ, իւր քովն ունենալով Գեր․ Գրիգորիս եպիսկոպոս Ալէաթճեան, Արժ․ Սահակ վարդպ․ Այվատեան, Արժ․ Յակոբ Աշոտ վարդպ․, և քահանայներ։ Յուղարկաւորութեան ներկայ էին բազմաթիւ առաջնակարգ ազգայինք։ Դամբանականը խօսեցաւ Ամեն․ Խրիմեան Հայրիկ, որ յայտնեց իւր դառն ցաւն այս ողբալի պարագայից մէջ, զի ի մանկութենէ կը ճանչէր հանգուցեալն և միշտ իբր իւր որդին նկատած էր զայն։ Հանգուցեալը կառավարական զանազան պաշտօններ վարած է ի գաւառս, ընդհանուր դատախազի օգնականի պաշտօնը վարած է ի Կարին, Առեւտրական դատարանի նախագահութեան պաշտօնն ի Սեբաստիա, և ութ տարիէ ի վեր պատմական ատենի նախագահ էր ի Տրապիզոն, ուր ամենուն սիրելի հանդիսացած էր իւր ազնիւ բնաւորութեամբ և ընտիր ձիրքերով կառավարութեան հաւատարիմ և աչալուրջ պաշտօնեաներէն մին եղած էր ցարդ, և իւր մահ պակաս մ՚ը կը թողու դատական պաշտօնէութեան մէջ։ Կը թողու այրի մը և հինգ զաւակ, որոց անդրանիկը, Սմբատ էֆէնտի, Րէժիի հաշուակալ է ի Սամսոն։

Ամեն․ Խրիմեան Հայրիկ վաղը Պատարագ պիտի մատուցանէ Սկիւտարի Ս․ Կարապետ եկեղեցւոյն մէջ, ի հանգիստ հոգւոյ հանգուցեալ Վսեմ․ Յովհաննէս էֆ․ Սուրէնեանի։

Եգիպտարնակ հայ գաղթականութեան համակրելի անդամոց մին, Պ․ Խօսքանց, որ Մ․․․ շաբաթաթերթի մէջ իր հրատարակած մի քանի գողտրիկ բանաստեղծութիւններով ծանօթ էր ի մեզ, վերջին օրերս մեռեր է ի Գահիրէ, քանի եւ ընտանեաց հասակին մէջ։ Հանգուցեալ երիտասարդը բնիկ Կ․ Պոլսեցի էր, որդի Հոմարձում Խօսքանցի՝ նախկին ճարտարապետական նկարչին կայս․ պալատանց։ Ծնած էր 1861ին ի Կէտիկ փաշա։

Նախնական ուսումն ընդունած էր Պէշիկթաշի և Ղալաթիոյ ազգ․ վարժարանաց մէջ և ապա ինքնօգնութեամբ յառաջդիմած։ Ի բնէ փափաք ունենալով նկարչութեան՝ պարագայից բերմամբ ուղեւորած է յԵգիպտոս, առ նշանաւոր աստղաբաշխն Ա․ Շէֆդ, նախկին պատկերահան լուսանկարչին Խտիվին Եգիպտոսի, որոյ մօտ կատարելագործելով իւր արհեստը ոչ միայն պատկերահանութեան ու լուսանկարչութեան, այլ և ջրանկարի ճիւղին մէջ եւս, սկսած էր յաջորդել իր վարպետին որ մի քանի տարիներէ ի վեր մեկնած է անտի։ Իր գործերը բազմաթիւ են յԵգիպտոս օտարազգի երեւելի անձանց քով․ ջրաներկով գծագրած է հանգուցեալ Թագւոր փաշայի պատկերը, լուսանկարած է Իտալիոյ գահաժառանգ իշխանին՝ վերջերս յԵգիպտոս ուղեւորութեանն առթիւ հանդիսաւոր մուտքն ի խտիվական պալատ, զոր մատուցանելով առ Բարձր․ Խտիվին վարձատրուած է ադամանդազարդ ասեղով մը։ Ի մէջ այլոց ջրաներկ գծագրած է նաեւ Օֆէլիայի խելագարութիւն զոր խաղալոյ մը գնած է պատկառելի գումարով։

Պ․ Խօսքանց իւր մասնակցութեան բաժինն ունեցած է Եգիպտոսի ազգային գործոց մէջ, անդամակցելով Ազատամտական Խորհրդոյն և այլ անձնուէր ծառայութիւններով։ Հէգ երիտասարդն այս ամառ Կ․ Պոլիս եկած էր, ուր կատարեց նաեւ արուեստագիտական աշխատութիւններ։

Վաղը ցերեկ տեղի կ՚ունենայ, Թեւթօնիայի սրահին մէջ, գերմանական նուագերգու ընկերութեանց և բազմաթիւ արուեստագիտաց նուագահանդէսն ի նպաստ Սկիւտարի Ս․ Խաչ վարժարանաց։ Ձօն յայտագիր և համակրելի նպատակ, այնչափ կը բաւէ որպէս զի արուեստասէրք և կրթասէրք խմբովին դիմեն Թեւթօնիայի սրահը։ Մուտքն է կէս օսմ․ ոսկի։

Ներսէսեան գերդաստանն իւր խորին շնորհակալիքը կը յայտնէ այն ամեն պատուարժան անձանց որք ներկայ գտնուելով հանգուցեալ ԳՐԻԳՈՐ ԷՖԷՆՏԻ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսին, իւրեանց ցաւակցութիւնն յայտնեցին։

Տէր-Ներսէսեան ընտանիքը կը փութայ հրապարակաւ իւր խորին շնորհակալիքն յայտնել այն ամեն ազգականաց և բարեկամաց որք ներկայ գտնուելով ՄԵԾ․ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԷՖ․ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան հանդէսին, իւրեանց ցաւակցական զգացմանց հաւաստիքն արտայայտեցին։

ՄԱՍԻՍ

ԵՐԿՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Մասիսի մայիս 1 ի թիւը հրապարակ կ՚ելլէ հետեւեալ բովանդակութեամբ․

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ․ Ազգ․ Տեսութիւն։
—Քսանհնգամեակ Գրիգոր Արծրունիի
ԼԵՒՈՆ ԲԱՇԱԼԵԱՆ․ Միսքինի վարպետ․
Իրական պատկեր
Կ․ ԽՍՈՒՖԵԱՆՑ․ Նեղոսի Յիշատակներ․
Քերթուած
ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ․ Պատուհասեալ օջախ
ՀՐԱՋԵԱՆ․ Տիմարի մը Յիշատակարանը։

Մասիս ձեռքէ կը ծախուի 40 փարայի։

(Հետզհետէ օրուան եկեղեցութեանց և իրաց վրայ իր ժամանակակիցներն և գիտողութիւններն կը հաղորդէ օրագրի ձեւով, նուրբ հեգնութիւններով։)

ԻԹԱ ԴԻՒՍՈՒԶԻ ԹՕՔԷՆԳՈՒՐԿԻ

Սոյն պատմական վէպն, որոյ դիւցազնուհին ընկերական ճշմարիտ սիրոյ, մաքուր բարոյականի, քրիստոնէավայել անբիծ կենցաղի, հրեշտակային անմեղութեան, անվրէժխնդիր սրտի, վեհ հոգւոյ եւ ջերմեռանդ կրօնասիրութեան տիպար մը կը ներկայէ, թարգմանուած է ի Գերմաներէնէ հանգուցեալ Գաբրիէլ էֆ․ Գրասրեան։—Կը վաճառի ի գին 100 փարայի Ջրավաճառ Պօղոս և Յակոբ ազնուերու խանութը։ 1—10

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԷԿԻ ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ

Վեհ․ Սուլթանն հանդիսաւոր կերպիւ Համիտիէ մզկիթը գնաց երէկ և անդ տեղի ունեցաւ Սէլամլըքի արարողութիւնը։ Ն․ Վեհափառութիւն ուրբաթու աղօթքը կատարեց յետոյ մզկիթէն դիտեց ներկայ զօրաց կողմէ կատարուած զօրահանդէսն, յետ որոյ կայս․ պալատ վերադարձաւ։

Կայս․ պալատան առջեւի քէօշկին մէջ կը գտնուէին Սաքս Վէյմարի դուքսը, գերմանական դեսպանատան խորհրդական Պ․ Վինքլեր և առաջին թարգման Պ․ Թեսթա, որք անտի դիտեցին Սէլամլըքի արարողութիւնն ու զօրահանդէսը։

Կայս․ մաբէյնի Արկեղ պաշտօնատան մէջ կը գտնուէին Թէհրանի գերմանական դեսպանը, ֆրանսական դեսպանատան զինուորական կցորդը, ռուսական դեսպանատան երկրորդ թարգմանը, ֆրանսացի քսան և ութ երկրաչափք, գերմանացի երեսուն զբօսաշրջիկներ, ռուսիացի ութ զբօսաշրջիկներ, անգլիացի քսան զբօսաշրջիկներ և այլք։

Վեհ․ Սուլթանը նշմարելով նոցա ներկայութիւնը, սենեկապետ Մէհմէտ Էմին պէյը ղրկեց, որ յանուն Ն․ Վեհափառութեան մեծարեց զանոնք։

⁂

Սէլամլըքի արարողութենէն յետոյ Սաքս Վէյմարի դուքսն․ իր հետ ունենալով գերմանական դեսպանատան խորհրդականն ու առաջին թարգմանը, Վեհ․ Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցաւ և արժանացաւ Ն․ Վեհափառութեան մեծարանաց։ Ընդունելութեան պահուն թարգմանի պաշտօնը կատարեց Արարողապետ Մունիր փաշա։

Դուքսն՝ իրեն եղած պատիւներուն և սիրալիր ընդունելութեանց համար շնորհակալութիւն յայտնելէ յետոյ առ Վեհ․ Սուլթանն, հրաժեշտ առաւ եւ պալատական կառքերով ի Բերա Օթէլ Ռոյալ դարձաւ։ Դուքսին կընկերանային, իւր հիւրընկալ, կայս․ թիկնապահ Նեֆիզ պէյ։

— —

ԿԱՅՍ․ ՇՆՈՐՀ

Վեհ․ Սուլթանը բարեհաճած է իր կայսերական բարձր շնորհօք պատուել ֆրանսական «Միս է Ֆոլիօ» վաճառատունն, երկրորդ կարգի Շէֆքաթ պատուանշան շնորհելով յիշեալ վաճառատան տիրուհւոյն Տիկին Աւել Միսի (այրի Ֆոլիօ), չորրորդ կարգ ի Մէճիտիյէ՝ տնօրէն Պ․ Շառլ Հիլդէպի և նոյն պատուանշանի հինգերորդ աստիճանը՝ «Միս է Ֆոլիօ» վաճառատան գանձապետ-հաշուակալ Պ․ Ներսէս Փէշտիմալճեանի։

Այդ վաճառատան բազմաթիւ յաճախորդք ու բարեկամք անտարակոյս գոհութեամբ պիտի իմանան կայս․ բարձր գնահատման այս հաւաստիքը։

ՄԱՀ ԽԱԼԻՍ ՊԷՅԻ

Պետական Խորհրդոյ օրէնսդիր ճիւղին նախագահ Խալիս պէյ, որդի վախճանեալ Շէյխ-իւլ-իսլամ Խըրիմիզատէ Ահմէտ Էսատ էֆէնտիի, նախընթաց օր մեռաւ իւր Սկիւտարի ամարանոցին մէջ։ Խալիս պէյ ժամանակէ մը ի վեր կը տառապէր թոքի հիւանդութենէ և օդափոխութեան համար Սկիւտար փոխադրուած էր։

Վեհ․ Սուլթանն, իմանալով Խալիս պէյի մահը, հրամայեց իւր անձնական Արկղէն վճարել յուղարկաւորութեան ծախքը։

Յուղարկաւորութիւնն երէկ տեղի ունեցաւ մեծ հանդիսիւ և մարմինն Էյուպ փոխադրուելով, ամփոփուեցաւ իւր հօրը դամբարանին մօտ։

— —

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Իտալական գաղթականութեան անդամք հանրագիր մը կը պատրաստեն այն զրոյցին վրայ թէ Կ․ Պոլսոյ իտալական ընդհ․ հիւպատոս Բարքանօ կոմսն որ Հռոմ ուղեւորեցաւ, այլ եւս չպիտի դառնայ իւր պաշտօնին գլուխը։ Գաղթականութեան անդամք այդ հանրագրով կը խնդրեն իտալական կառավարութենէն որ Բարքանօ կոմսն որ այնքա՛ն սիրելի և յարգելի է գաղթականութեան, իւր պաշտօնին վրայ մնայ։

— —

ՍԱՎՈՒԱՅԻ ԹՈՄԱՍ ԻՇԽԱՆԸ

Պիրէէն կը գրեն թէ արեւելեան ջուրց իտալական նաւատորմի հրամանատար Սավուայի Թոմաս իշխանը մի քանի օր առաջ յիշեալ նաւահանգիստէն ճամբայ ելեր է Սէլանիկ ուղեւորելու համար։ Ն․ Բարձրութիւն մայիսի 3ին մայրաքաղաքս պիտի գայ․ իր հրամանոց ներքեւ գտնուող նաւատորմը պիտի ուղեկցի նմա մինչեւ ի Չանաքգալէ․ իսկ անկից ի Կ․ Պոլիս իշխանը իւր շոգենաւով պիտի գայ։

— —

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մուսուլի մէջ համաճարակ հիւանդութեան դէպքեր պատահած ըլլալով, Վեհ․ Սուլթանն հրամայած է որ կայս․ բժշկական վարժարանի առողջապահական խորհուրդն յարատեւ նիստ գումարէ ամեն օր։

— —

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

Ինչպէս յայտնի է գաւառաց մեծագոյն մասին մէջ հաստատուած են Երկրագործական Դրամատան մասնաճիւղեր և մաս առ մաս կը հաստատուին այն տեղերու մէջ, ուր տակաւին չկան։

Արդ, կ՚ըսուի թէ ծրագիր մը մատուցանելով Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան, պիտի առաջարկուի որ Կ․ Պոլսոյ և գաւառաց մինչեւ զրկուելիք գումարներուն համար, մինչեւ հարիւր ոսկի, Երկրագործական Դրամատանց մասնաճիւղերը փոխանակագրեր տան։ Այս տնօրինութեամբ առաջքը պիտի առնուի կարգ մը անխիղճ անձանց շահադիտութեանց, որով հարիւրին 5, 6 և մինչեւ 10 տոկոս և կամ վարձք կը պահանջէին իրենց հայրենիքները դրամ ղրկող գաւառացիներէ։

— —

ՍԷՀԻՄՆԵՐ ԵՒ ՄՈՒԳԱԹԱՆԵՐ

Ըստ տեղեկութեանց Հաքիքաթի, Ելմտական նախարարութիւնն հրահանգ ուղղելով որոց որ անկ է, ծանուցած է թէ ինչ ինչ տնօրինութեանց պատճառաւ Սէհիմներու և Մուգաթաներու տոկոսները չվճարուին, ցնոր տնօրինութիւն։

ԲԵՐԱՅԻ ԹԱՂԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Զ․ շրջանակի թաղապետութեան նկատմամբ եղած նոր տնօրինութիւնը՝ որուն համեմատ իր եկամուտքն ինք իր ձեռքով պիտի կատարէ, տարեկան որոշեալ գումար մը միայն վճարելով Քաղաքապետութեան, ընդհանուր գոհունակութիւն պատճառած է։ Այս առթիւ Մ․․․․․ փափագ կը յայտնէ որ վերահաստատուի թաղապետական ժողովն որ չգիտցուիր ի՛նչ պատճառաւ ջնջուեցաւ անկից առաջ։ Այս կերպով գործերն աւելի բարւոք կընթանան ու զեղծմանց առաջքը կ՚առնուի։

ԱՔՍԵՐԱՅԻ ՀՐԿԻԶԵԱԼՔ

Վեհ․ Սուլթանն հրամայած է ամեն կերպիւ հոգ տանիլ Աքսերայի հրկիզելոց հանգստութեան, հաց, ուտեստ և այլն բաշխելով։

Ն․ Վեհափառութեան հրամանները կէտ առ կէտ կը գործադրուին։

Քաղաքապետութիւնը Վեհ․ Սուլթանին մատուցած է տեղեկագիր մը, յորում մանրամասնօրէն նշանակուած են թէ ի՛նչ տեսակ օգնութիւնք եղած են հրկիզելոց, թէ ո՛ւր պատսպարուած են և քանի հոգիէ կը բաղկանան։

Էվգաֆի նախարար Րիզա փաշայի նախագահութեամբ կազմեալ յանձնաժողովը կը շարունակէ իւր նիստերն հրկիզելոց համար օգնելու։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ

Բարիզի մէջ գումարելի հեռագրական համաժողովին օսմանեան պատուիրակ անուանուած է հեռագրական և թղթատարական վարչութեան քարտուղար Մելքոն էֆէնտի որ երկուշաբթի օրը Բարիզ կ՚ուղեւորի։

Ընդծովեայ հեռագրական ընկերութեան գործակալ Սերրոս էֆէնտի եւս միեւնոյն օրը Բարիզ կ՚ուղեւորի այդ համաժողովին ներկայ գտնուելու համար։

— —

ԿԱՏՂԱԾ ՇՈՒՆ

Երէկ ի Պոլիս Մէրճանի կողմը կատղած շուն մը երկու մարդ խածաւ։ Ասոնցմէ մին՝ Ժօզէֆ անուն, որ թղթավաճառի մը սպասաւոր էր, կայս․ թիկնապահ Զէյրէք Ահմէտ Ալի փաշայի ապարանքը կ՚երթար և նոյն պահուն շունը վրան յարձակած էր։ Ահմէտ Ալի փաշայի հրամանաւ մօտակայ դեղարանի մը մէջ նախնական դարմանները տրուեցան Ժօզէֆի և միւսին՝ Սարօն անուն հրէի մը, որք յետոյ բժշկական վարժարանը ղրկուեցան։

Ն․ Վսեմութեան հրամանաւ ոստիկանութեան պաշտօնեայք սպաննեցին այդ շունն, երբ փոքր աղջկան մը վրայ ալ կը յարձակէր։

— —

ԱՊՕՐԻՆ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄ ՄԸ

Սթամպուլ կը պատմէ թէ նախընթաց իրիկուն, ուշ ժամանակ, իտալական հիւպատոսարանի երեք գաւասը՝ Եաղուպ աղա, Քիւչիւք Հիւսէյին աղա և Պէօյիւք Հիւսէյին աղա և հիւպատոսարանի ծառայութեան մէջ գտնուող ուրիշ երկու անձինք բռնութեամբ ձերբակալելով հիւպատոսարան տանիլ կ՚ուզէին զՊ․ Պեթռովիչ, տնօրէն բորակի հանքայ որոյ արտօնատէրն է կայս․ թիկնապահ Ֆուատ փաշա։ Պ․ Պեթռովիչ կը դիմադրէր զինքը ձերբակալել ուզողներուն, առարկելով թէ ինք օսմ․ հպատակ է, գաւասները մտիկ ընել չէին ուզեր։ Վերջապէս ոստիկանութեան գօմիսէր Հիւսէյին էֆէնտի վրայ հասնելով, ազատեց Պ․ Պեթռովիչը և կալանաւոր Սէրայ տարաւ ուր հաստատուեցաւ թէ արդարեւ օսմ․ հպատակ էր Պ․ Պեթռովիչ և հետեւաբար իտալական հիւպատոսարանը որ և է իրաւունք չունէր անոր վրայ։

Եւրոպական մամուլը գովեստիւք կը խօսի Վեհ․ Սուլթանի մարդասիրական բարձր զգացմանց վրայ, Կ․ Պոլսոյ մէջ համազգային անկելանոցի մը հաստատման առթիւ, զոր հրամայած է Ն․ Վեհափառութիւն։

—Ֆրանսական դեսպանուհին Մոնդեպէլլօ կոմսուհին յառաջիկայ երկուշաբթի Բարիզ կ՚ուղեւորի, ուր պիտի մնայ երկու ամսոյ չափ։

—Երէկ առաւօտ 35 ամերիկացի զբօսաշրջիկներ մայրաքաղաքս հասան։

—Կայս․ հրամանաւ՝ Իմթիազ պատուանշանի արծաթ շքադրամը տրուած է կայս․ թիկնապահ տեղակալ Ալի Րաիֆ պէյի, որդի Ոստիկանութեան նախարարութեան մէքթուպճի Րագըպ պէյի։

—Ռուսիոյ կայսեր ազգ․ թիկնապահ Քօնթանդոյի զինուորական ծառայութեան քսանհինգամեայ յոբելեանին առթիւ, Յունաց Պատրիարք Տ․ Դիոնէսիոս Ն․ ոսկի խաչ մը նուիրեր է նմա։

—Ֆրանսական դեսպանատան երկրորդ թարգման Պ․ Հիւա․ վաղը Պրուսա պիտի երթայ, նահանգին այլ և այլ կողմերն հնագիտական խուզարկութիւններ կատարելու համար։

—Երէկ գիշեր Խասգիւղի մէջ, յԱյնալը Գավագ, հրդեհ ծագելով երկիրներու տուն մը, որ թէեւ շրջապատուած էր բազմաթիւ տուներէ, բայց միայն այդ տունն ու մէջը գտնուած էշ մը այրեցան։

—Փարիզէն մէկ քանի երկրաչափք Սուրիական Տրիպոլիս գնացած են, քննելու համար անտի ի Դամասկոս շինուելիք երկաթուղւոյ գծին անցնելիք տեղերը։

—Ջէնէնաս իշխանութիւնն որոշած է [illegible] և երկրագործական վարժարաններ հաստատել այն գաւառաց մէջ, ուր տակաւին չկան այդ կարգի հաստատութիւնք։

—Մախսուսէի վարչութեան նոր գնած Շահին շոգենաւը երէկ Կ․ Պոլսոյ նաւահանգիստ ժամանեց և առաջին փորձ մը կատարեց։ Այս շոգենաւ ժամն 14 մղոն արագութիւն ունի և մեքենայն նոր դրութեամբ շինուած ըլլալով, շատ քիչ ածուխ պիտի սպառէ։

—Երէկ գիշեր ոստիկանութեան պաշտօնեայք Աքսարայի մէջ մէկ քանի անծանօթ մարդիկ ձերբակալեցին, որք կ՚երեւի թէ գողութեան համար կը թափառէին անդ։

—Կայս․ հրամանաւ Գոսովայի Տիրէնիշէ գիւղախումբը գաւառակի վերածուելով, հարկ եղած պաշտօնեայք ի մօտոյ պիտի զրկուին։

—Երէկ գիշեր ժամ 4½ին ի Ճիպալի Այաքապուի մօտ հրդեհի սկզբնաւորութիւն մը տեղի ունեցաւ, սակայն անմիջական օգնութիւնք վտանգին առաջքն առին։

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ

ԲԵՐԱՅԻ

Նշանաւոր ձեռնածու բրօֆէսօռ Սդէրլիս որ Գահիրէի Խտիվական Մեծ-Թատրոնէն կուգայ, այս գիշեր ներկայացում մը պիտի տայ ի Նոր Թատրոն ֆրանսական Բերայի։ Պ․ Սդէրլիս ձեռնածուական փորձեր պիտի կատարէ նոր դրութեամբ, այսինքն առանց գործիքի։ Իւր յայտագիր բաժնուած է շահեկան երկու մասերու։ Միջնարարներու պահուն նուագածութիւնք պիտի ըլլան։ Տոմսակաց գինը չափաւոր է։ Յաւարտ ներկայացման, վիճակահանութիւն մը պիտի կատարուի միօրինակ բոլոր տոմսակներուն վրայ, որոցմէ 10 հատ պիտի շահին զանազան արժէքաւոր նուէրներ։

ՋՄՐԱՆ ԱՆՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆՔ

Մեր տեղւոյս վատառողջ ձմեռը իւր ետեւէն թողած է շատ ցաւեր, յիշողութեան տկարացում, յօդացաւ, և, ինչ ցաւ մը, որ շատուց ի վեր առողջացած է, օր մը ինձ ցաւ տուաւ այն դէպը որուն կը պարտէր իւր կատարեալ բուժումը։ Բոլոր Լըյծին է այդ, որ արեան մաքրելու և անոր շրջանը կանոնաւորելու յատկութիւն ունին։

Բայց պէտք է որ հիւանդներն զգուշանան այս դեղին բազմաթիւ և վտանգաւոր կեղծերէն։ Կարելի է հնարել Պ․ Լըյծին խնդրել հետաքրքրաշարժ տետրակ մը (Հրդ․ տպագրութիւն), արեան վերանորոգման վրայ, որ կը գտնուի նաեւ ամեն լաւ դեղատանց մէջ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Կ․ ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՔՐԷՏԻ ՖՕՆՍԻԷ ԴՐԱՄԱՏԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

ՓԱՐԻԶ, 8 Մայիս․— Ելմտական նախարար Պ․ Ռուվիէ, Երեսփ․ ժողովոյն մէջ, Քրէտի Ֆօնսիէ (Կալուածական Վարկ) Դրամատան վիճակին վրայ հարցապնդման մը պատասխանելով, ծանուց թէ սոյն Դրամատան կառավարիչ կամ Տնօրէն Պ․ Քրիսթոֆլ հրաժարական տուած է։ Երեսփոխան Պ․ Լէվէք կարգ մը դանգատներ ըրաւ այդ հաստատութեան վարչութեան դէմ։ Պ․ Քրիսթոֆլ պատասխանեց թէ քննադատելի իրողութիւնք միշտ կան ու կը կենան։ Անոնք կը վերաբերին հրատարակութեան համար ըրել պէտք եղած ծախքերուն։ Պ․ Քրիսթոֆլ սիրով յանձնառու է ձեռնհաս անձանց միջոցաւ քննութիւն մը կատարման, որպէս զի չվտանգի Քրէտի Ֆօնսիէի վարկն, այդ մեծ հաստատութեան յաջողութեան մեծամեծ շահեր կը գտնուին։ Պ․ Ռուվիէի և նախարարապետ Պ․ տը Ֆրէսինէի ինչ ինչ դիտողութիւններէն ետքը, ժողովը միաձայնութեամբ օրակարգ մ՚ընդունեց, յայտարարելով թէ «ժողովը վստահ է կառավարութեան արթնութեան վրայ»։

ՊԵԼԿՐԱՏ, 9․ —Սերպիական կառավարական աղբիւր կը հերքէ այն զրոյց թէ պուլկար գաղթականներ Սերպիայէն ի Պուլկարիա արշաւելու կը պատրաստուին եղեր։ Սերպ կառավարութիւնն այսպիսի բան մ՚իմացած էր Զայիչար տօնէն յառաջ, բայց չուզելով որ դրացի պետութեան մը դէմ յարձակում մը պատրաստուի սերպ հողին վրայ, սահմանապահ իշխանութեանց հրաման տուաւ որ այնպիսի ձեռնարկները խստիւ արգիլեն։ Այս հրաման ազդեց, և բարեկարգութիւնն ո՛ և է կերպիւ չվրդովեցաւ։

ԼՈՆՏՐԱ, 9․—Երեսփ․ ժողովոյ մէջ Սըր Ճ․ Ֆէրկիւսըն ծանոյց թէ կառավարութիւնը պաշտօնական տեղեկութիւն չունի թէ Արեւելեան Ափրիկէի անգլ․ ընկերութիւնն յայտարարութեամբ մը ազատագրեր է իւր շրջանակին մէջ գտնուող գերիները։

ՀՌՈՄ, 9․—Պապը, գերմանացի ուխտաւորաց խումբ մը ընդունելով, ըսաւ թէ կրօնական պատերազմը դադրած լինելով ի Գերմանիա, Վիլհէլմ կայսեր մեծանձնութեան և կաթոլիկներուն հաստատամտութեան կը վստահի՝ ի գլուխ հանելու համար կրօնական խաղաղացման գործը։

ՎԻԵՆՆԱ, 9․—Երեսփոխանաց ժողովն ընդունեց օրէնք մը՝ որ կառավարութեան արտօնութիւն կուտայ առժամաբար կարգադրել, առ առաւելն մինչեւ 1890 դեկտեմբեր 31, Թուրքիոյ, Պուլկարիոյ և Եգիպտոսի հետ առեւտրական յարաբերութիւնները։

ՊՈՒՔՐԷՇ, 9․—Երեսփոխանաց ժողովն 35ի դէմ 80 քուէով քուէարկեց Սերպիոյ հետ առեւտրական դաշնագիրը։ Հարցապնդման մը պատասխանելով, պատերազմական գործոց նախարար զօրավար Վլատիցօ ըսաւ թէ խաղաղութեան ժամանակի բանակին համար Խորհրդարանին քուէարկած վարկերը միշտ անբաւական եղած են ի հարկին 120 000 զօրք սպառազինելու պատերազմի կազմ և պատրաստ։ Նախարարն ըսաւ թէ գործնական օրէնքներ պիտի ներկայացնէ։

— —

ԱՐԵՒԵԼ․ ՀԵՌԱԳՐ․ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԲԱՐԻԶ, 9 Մայիս․—Կառավարութիւնն հաստատապէս որոշած է Երեսփոխանաց ժողովէն ոչ մէկ վարկ խնդրել ի Տահոմէ լինելիք արշաւանքի համար։ Պիտի շատանայ պարզապէս կացութիւնն յայտնելով և պիտի ծանօթացնէ այն տնօրինութիւնները զորս ձեռք առած է կացութեան դարման տանելու համար։ Եթէ այս առթիւ հարցապնդում ուղղուի, առանց վարանելու վստահութեան խնդիր պիտի յարուցանէ։

Եգիպտական պատուիրակներն այս առաւօտ Բարիզ դարձան Լոնտոնէ։ Այսօր մէկ քանի դժուարութիւններ կը գուշակուին՝ Եգիպտական պարտուց տոկոսին նուազման գործադրութեան մասին։

(Ծ․ Գ․) Այս հեռագրէն կ՚ենթադրուի թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը դեռ Գահիրէէն պատասխան չէ ստացած իր դրած պայմաններուն։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 28 Ապրիլ

Օսմանեան Ֆօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց․ (Մեծ․ Ա․ Ներք․)		20 25 1/2
Յաջորդ գոցուելէն վերջ	»	20 24
Բացման մէջ	»	— —
[illegible]	»	20 21 1/2
Նոյն օրին	»	20 21 1/2

ԻՍԹԻՔՐԱԶԸ ՏԱՀՎԻԼ

Երէկ երեկոյ	55
[illegible]	55
Նոյն օր	55

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՐԺԷԹՂԹՈՅ

Տէրութիւն	Ա․ Սէրի	40 5/8
»	Բ․ »	25 3/8
»	Գ․ »	20 25

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍ

Օսմանեան Ճէնէրալ	Անգլ․	Լ․	5
Քրէտի Ճէնէրալ	Օսմ․	»	9 38
Պանք տը Գօնս	»	»	7 20
Սօս․ Շանթ է Վաբեօր	»	»	4 38
Թրամվէյ	»	»	490
Ռումելիի երկաթուղի		Ֆր․	78
Բաժնեթուղթ Լոթերիոյ	Գ․	Կ․	127

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 9 Մայիս, ժամ 3 վայր․ 35 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	88 97 1/2
» » 4 1/2 %	105 70
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ․	18 80
Օսմանեան երկաթուղի	79
» Րէժիի բաժնեթուղթք	353 75
Պանք Օթօման	572 87 1/2
Քրէտի Լիոնէ	716 25
Իտալական Ռանթ 5 %	94 95
Հելլենական 5 %	474
Պրիօրիթէ Թիւրք	503 75
Եգիպտական միացեալ	483 12 1/2
Պանք տը Բարի	790
Օսմ․ մաքս․ արժէթուղթ	445
Սուէզի ջրանցք	2303 75
Սպանիական արտաքին	74 3/8
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 15 1/2

Լոնտոն, 9 Մայիս, ժամ 6 վայր — երեկոյ

Անգլ․ քօնսօլիտէ	98 1/16
Օսմ․ » Սէրի Դ․	18 11/16
» » » Ա․	40 5/8
» » » Բ․	25 3/8
» » » Գ․	18 3/4
Երաշխաւորութիւն 1877	102 3/4
Պանք Օթօման	12 13/16
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիյէ)	95 5/8
» առանձ․ (բրիվիլէժիէ)	103 3/8
Տայրա Սանիէ	85 3/8
Տօմէնիալ (փոխառ․ Ռօթշիլտ)	105 1/2
Հելլենական 5 %	93 1/2
Մօնօփօլ »	78 1/2
Ռուսական 1889	98
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 15 1/2

Վիեննա, 9 Մայիս, ժամ — վայր —

Օսմանեան երկաթուղի	36 70
» Րէժիի բաժնեթուղթք	115
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	118 60

Պերլին, 9 Մայիս, ժամ — վայր —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 37 1/2

Բուլղ. Թղթադրամ	230 1/8
Օսմանեան երկաթուղի	81 70
Օսմանեան քոնսօլիտէ Սէրի Գ.	18 70

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Վերջին օրերուս մէջ ականջս ձայն մը մի հասաւ որ անսարակոյս միեւնոյն աղբիւրէ կը բղխի՝ որպէս ասկէ առաջ այն զրպարտութեան զրոյցներն՝ որոց նպատակն էր նսեմացնել վարկեան մը յարգոյ հասարակութեան մէջ վայելած համարումն. բայց զրպարտութիւնը չի դադրիր բնաւ զրպարտութիւն մնալէ՝ քանզի ճշմարտութեան ստուերը փութով կուգայ զայն խափանելու։

Ի՞նչ է ուրեմն այս վերջին չարանախանձ զրոյցը որուն վատոգի հեղինակն իւր սահմանափակ ուղեղին մէջ կը յօրինէ ի լոյս հանել. և լի իւր հռչակաւոր գիւտովը, նման Սիրակուզայի նշանաւոր բնագէտին, կը հրչէ փողոցէ փողոց [illegible] աղաղակելով. «Տօքթէօր Ալթունեան կը մերժէ որ և է մանկաբարձական այցելութիւնք», իբր թէ ըսէր, արհեստը գործելէ դադրած է։ Լուսամիտ ընթերցողաց կը թողում այդպիսի տարաձայնութեան մը հեղինակին ո՞ր դասի պատկանիլն գուշակելու համար։

Արդարեւ ո՜րչափ հակասական է հաւաստալ թէ ես կը մերժեմ երթալ հանիլ օգնութեան այն տառապանաց վարկեաններուն մէջ կնոջ մը որ կը թախանձի մանկաբարձութեան արհեստին փրկարար միջամտութեանը. բժշկութեան այդ ըսքանչելի ճիւղին՝ որուն գիտութիւնը մասնաւորապէս գրաւած է ուսումնական ժամերս և որուն անթերի գործադրութեանը համար որ և է զոհողութիւն խնայած չեմ, և, համեստութեամբ կը յաւելում թէ հինգ վեց ամեայ բժշկութեան շրջանիս մէջ բազմաթիւ յաջողութիւնք պսակած են այդ մասնաճիւղին մէջ ունեցած ջանքս և ճիգս։ Այո՛ չեմ խնայած որ և է զոհողութիւն որպէսզի կարելի եղածին չափ մեղմ լինի արհեստին միջամտութիւնը ծննդաբեր կնոջ որ ի ցաւոց տառապի և անխնաս՝ այն փափուկ երախային որ ապագային մէջ պիտի օրհնէ մանկաբարձութեան գիտութիւնն և թերեւս զմանկաբարձը։

Ծննդաբերական պայուսակս ձօխ է ամեն տեսակ արհեստին վերաբերեալ վերջին և կատարելագործեալ գործիքներով որոնք դժուարածնութեան այլ և այլ պարագաներու մէջ հրաշագործ կը դառնան մանկաբարձին ձեռաց տակ։

ՏՕՔԹ. Յ. Մ. ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ

27 Ապրիլ 1890

ՆԱՄԱԿ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ, 26 ապրիլ

Ահեկերի երեկի թուոյն մէջ կարդացինք «Դրակրկիտն» ստորագրութեամբ յօդուած մը որ «Հանդէս Ամսօրեայ»էն յետոյ՝ կը քննադատէր Ընդարձակ Օրացոյցն եւս, բոլոր օրացոյցը կրկտելով եւ 350 է աւելի երեսներու մէջ պարունակեալ հազարաւոր տեղեկութեանց ու այլ և այլ պաշտօնէութեանց ցանկերուն մէջէն գտնելով

2 սխալ աստիճանի
1 » պատուանշանի
1 » անուան (Տէրեննեան փոխանակ Տիմչիրեան) (!)

Մենք բնաւ յաւակնութիւն ունեցած չենք բոլորովին անթերի գործ մը պատրաստած ըլլալու, ինչ որ շատ կարելի ալ չէ․ուր մեզ, և երբ ապացոյց, ինչպէս միշտ՝ այս տարի եւս, երես 335 կը գտնենք սա Ազդը. «Փոփոխութիւնք, ուղղութիւնք և նոր «տեղեկութիւնք կ՚ընդունուին մինչև «դեկտեմբեր 1890. Նամակները պէտք «է ուղղել առ Գ. Պաղտատլեան էն.» զոր կ՚երեւի թէ չէ կրցած տեսնել Պ. Դրակրկիտն, եւ որ կը ցուցնէ թէ այսպիսի բազմաջան գործ մը բոլորովին զերծ չկրնար ըլլալ թերութենէ, ինչպէս զերծ չեն նոյն իսկ ո՛չ Սալնամէն զոր կը կոչէ ի վկայութիւն, և ոչ նոյն իսկ Կօթան որ սխալին մէջ կատարելագոյն գործն է։

Պ. Ցօղուածագիրը չուզեր «մոռնալ յիշել թէ սոյն օրացոյցին վիճակագրական սոնկլախ սխալք շատ տաբիներէ ի վեր կը քննադատուին, բայց բարեփոխումը չտեսնուիր։» Պ. Դրակրկիտը չկրնար հաստատել իւր բասծը, որովհետեւ ստութիւն է բոլորովին։ Մենք չէ թէ կ՚արհամարհենք դիտողութիւնները, այլ կը խնդրենք ամէնէն որ իրենց տեղեկութիւններն հաղորդեն մեզ, վկայ մեր Ազդը, եւ արդէն ամեն կողմանէ կ՚ուղղուին այլ և այլ դիտողութիւններ ըստ որոց կը կատարենք հարկ եղած ուղղութիւնն։

Ինք շատ աւելի օգտակար գործ մը կատարած կ՚ըլլար երբ հետեւէր այլոց օրինակին, ժամանակին մեզ ղրկելով իւր դիտողութիւնները քան թէ ենել Ահեկերի մէջ հրատարակելով այսպիսի յօդուած մը որ չարամտութեան արդիւնք է լոկ և որուն չարժառիթը դիւրաւ գտանք գձուձ անձնականութեան մէջ։ Իսկ ըսել թէ այս մի քանի սխալները պարունակելուն համար լաւագոյն էր որ այս գործ բնաւ գոյութիւն չունենար, դատաստան մ՚է Դրակրկիտին մտային կարողութեան աստիճանը ցուցնող։

Պ. Քննադատը կ՚ըսէ թէ «հայ հեղինակք կամ հրատարակիչք, երբ յաճախ կը դանդատին թէ քիչ կը ծախուին կամ կը կարդացուին հայերէն գրեանք, պէտք է խորհին միանգամայն թէ իրենք ալ հրապարակին վրայ կը նետեն շատ անգամ գործերնին՝ առանց հարկ եղած ուշադրութիւնը նուիրելու անոր, որով լուրջ մարդիկ ալ այսպիսի հայերէն հրատարակութեանց կարեւորութիւն չեն տար եւ չեն կարդար։» Այս բան մեզ չպատկանիր։ Վշտալից սրտի մը մրմունը կը նշմարենք այս տողերու մէջ։ Արդեօք իւր անձնական փորձառութեա՞մբ ուսած է այս դասն և այնքան սրտին ազդած որ ի դէպս կամ յանդէպս կը կրկնէ զայն։

Գալով բուն օրացոյցի մասին տօնական կամ [illegible] դիտողութեանց, այս մասը Կրօնական ժողովոյ կը պատկանի։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑԻՆ
Տպարան Գ. Պաղտատլեան
Սուլթան-Համամ փողոց Թիւ 14

ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒ

(ԻՐԱԿԱՆ ՊԱՏԱՀԱՐ)

Հազար ութ հարիւր ութսուն ինն ամին
Աշնան մի գիշեր, անձրեւոտ քամին,
Հանելով ձայներ, չառաչ և յորձանք,
Կարծես աշխարհիս սպառնար փորձանք։

Անկողնումս էի ընկողմանած լուռ,
Աչքերս գրքի վրայ, բայց միտքով սլըր
Որ յիշողութեան ջահն առած ձեռին,
Այցելէր կենացս անցեալ օրերին։

Այլ ձայն մ՚անսովոր, մի խուլ թփթփոց,
Սենեկիս անկեան լուսամուտը գոց՝
Տեղիցս ինձ իսկոյն վեր թռուց շտապաւ,
Շրթունքս կիսաբաց, զարմանքից անբաւ։

Թռչուն մ՚է եղեր այս իմ այցելուն,
Թեւերն բացխփիկ, աչուկներն փայլուն,
Ապակւոյն յենած զիւր կուրծն սպիտակ՝
Մըթան մէջ փայլուն, ծիւնեղէն գնտակ։

Անշուշտ ներս չ՚առնելն էր մահու չափ
մեղք,
Ուստի շուտ բացի պատուհանիս փեղկ.
Իսկոյն գլխուս վրայ սկսաւ ճախրելով՝
Սենեկիս շրջանն առնել ի հոլով։

Մի ծիծեռնակ էր խեղճուկն այն թռչնիկ.
Օրն ի բուն աշխատ թերեւս պինչ մրջնիկ,
Գար ընձնից խնդրել օթեւան հանգիստ,
Ծոյս տալով մրրկից և ցուրտ քամուց խիստ։

Այլ ես անկարող զսպել իմ հրճուանք,
Թռչնոյն չըթանցս տալ նմա արձագանք.
Եւ սաստնձական՝ հիւրիս մի վանդա՛կ
Գոչեցի, բերին՝ ի մեծ աղաղակ։

Շուտ մի հատ բերին, հնացած ու թափուր՝
Որ կասուի ճանկին իբրեւ ի շամփուր,
Անցած զոհուած էր նորա հին բնակիչ՝
Մի ծերուկ սարեակ, աներգ և անճիչ։

Նրա մէջ փակեցի հիւրն իմ այս նորեկ
Զօրս դլին սփռելով մի քանի կորեկ.
Անշուշտ քիչ էլ ջուր փոքրիկ բաժակաւ,
Որ չ՚կարծէ թէ չար մարդու ձեռք ինկաւ։

Եւ դրի վանդակն էլ անկողնոյս մօտ կախ,
Ուր խեղճն ստանելով շուարած կաղ ընդ
կաղ
Ապուշ կը նայէր այս նոր աշխարհին,
Որ բնաւ նման չ՚էր իւր լքած անտառին։

Երկուսս էլ գիշերն հսկեցինք անքուն.
Աչքերս վանդակին յառած աննկուն,
Սրտով գոհ էի որ գէթ մի ծիծռան
Եղայ հիւրընկալ, տուի պատսպարան։

Սիրով երախտեօք կ՚նայէր թռչնոյն,
Որ դուցէ կորցրած ձագերն և իւր բոյն,
Գիշերում այսքան մարդկանց մէջ անթիւ,
Ինձ էր այցելու, ինձ տար այն պատիւ։

Պատուհաններից այնքան լուսաւոր՝
Հէնց իմս էր ընտրած կարծես կամաւոր,
Ինձ մօտ յուսալով գտնել օթեւան,
Գուշակած թերեւս թէ լինիմ հաւան։

Արդեօք այն պահուն ո՞ւր են իւր ձագեր.
Ո՞ր ձեռք նախանձամ կուտայ նոցա կեր.
Գուցէ սպասում են որ անցնի մրրիկ,
Ցեռոյ գնան փնտռել կորուսեալ մայրիկ։

Թշուառ անընկեր և անկարեկից,
Եւ ոչ իսկ մի հատ կերաւ կորեկից.
Երկչոտ ինձ նայէր, մինչ անհանդարտիկ
Մինչ որ զարշալոյսն երգեց արտուտիկ։

Արդէն բաժանման ժամանակն էր մերձ,
Արգուն առաջին շողերն ամպահերձ,
Անձրեւի մարգրիտ կաթիլների մէջ,
Ծառերում խոնաւ փայլում էին գէճ։

Դռնակն էլ բացի հէգ բանտարկելոյս.
Ինքն իսկ ճռուողէր տեսնելով զլոյս,
Վերստին որոնէր կեանքն իւր թափառիկ,
Որ ազատութիւնն համարէր բարիք։

Նա ցանկար կրկին սաւառնիլ թեւօք,
Փրկել գերդաստանն բաղդից անողոք,
Նոր բոյն չինելով ի մութ անտառակ՝
Օրն ի բուն երգել օրհնութեանց նըւագ։

Իւր սիրուն խարտեաշ աչուզը կողքին
Դրբի զորովոյ համբոյրն սրտագին,
Գնաց ու սլացաւ ձագուցն ի խնդիր
Ուրախ հնչելով կտցին իւր բանդիռ։

Ո՛հ բարին գործել, սփոփանք մ՚է քաղցր.
Հոգին ազնուանայ, զգացմամբ սուրբ և
բարձր.
Մինչ իսկ մի թռչնոյ լինիլ հիւրընկալ,
Երջանկութիւն է մեծ, անակնկալ։

Հապա ո՛րքան մեծ խնդութիւն է պարտք,
Մեր իսկ նըմանեաց, ցաւոց դատապարտք,
Փութալ օգնութեան, լինել հիւրասէր՝
Ժպիտով սրբել արցունքն որ հոսէր։

Մխիթարել հոգւոց պաօթքն ու հառաչ,
Սլանան Աստուծոյ գործին ընդ առաջ,
Արագ քան ամեն ծիծառք և թռչունք,
Փայլուն քան ամեն լուսինք եւ աստղունք։

Պ. ԱԴԱՄԵԱՆ

1890 Նոյեմբեր 5

ԴԱՏԱՒՈ՞Ր ԹԷ ԲԺԻՇԿ

Ջնջենք դատարանները, բժիշկք թո՛ղ յաջորդեն դատաւորաց, զի աւելորդ է քննութիւն բանալ գտնելու ոճրագործին հետքերը. երբ տեսնէք զոք որոյ գանկն է անկանոն և անզուգաչափ, մազերն են առատ, սեւ կամ չագանակագոյն, գանկն է փոքր, գիտցէք թէ ոճրագործ մ՚է, բաւական է դիտել ուշիւ անձի մը գանկն և երեսն, զի ոճրագործք ունին մի մասնաւոր տիպար որով կը ճանչցուին. ոճրագործութիւնն է դառնալ յառահաւութիւն։

Այս է համառօտ ուրուագիծն այն մարդաբանական ընկերութեան որոյ հիմնադիրն է Տօքթ. Լոմպրոզօ, իտալացի ոճրաբանն։

Սոյն խնդիրն ինչ ինչ նկատմամբք յոյժ շահեկան և կարեւոր լինելով ներկայ յօդուածոյս նիւթը պիտի լինի։ Խնդիրը պարզելու համար պիտի բաժնեմք երկու մասանց, որոց վրայ պիտի խօսիմք առանձինն։

Տօքթ. Լոմպրոզոյի վարդապետութիւնն կ՚ենթադրէ.

Ա. Ոճրագործք ունին մի մասնաւոր տիպար որ կը ներկայացնէ ճշգիւ նախապատմական մարդն։

Բ. Նախապատմական մարդն վայրենի էր։

Ա. Տօքթօր Լոմպրոզօ ոճրագործաց վրայ կը գտնէ բնախօսական և անդամազննական նշաններ որք կ՚ապացուցանեն ենթակային ոճրագործութիւնը։ Առաջին նշանն է գանկին ձեւն և տարողութիւնը, այսինքն եթէ գանկն է անկանոն և փոքր, ենթական է ոճրագործ։

1832ին մի մարդաբանական ընկերութիւն կազմուած էր, որոյ վարդապետութիւնը կը ներկայացնէ այժմ հաւատարմաբար իտալացի ոճրաբանն։

Տօքթ. Ֆուասագ որ կ՚անդամակցէր յիշեալ ընկերութեան, ցոյց տալու համար թէ՝ իրենց գանկաբանութիւնը քանի՜ թիւր եզրակացութեանց կ՚առաջնորդէր, մատոյց առ ընկերութիւնն մի գանկ անզուգաչափ. քննուեցաւ գանկը, ժողովը վճռեց հաստատապէս թէ՝ այն մարդոյն՝ որոյ մի մասն կը կազմէր քննեալ գանկն՝ «կենդանական բնազդներն յոյժ զարգացեալ էին քան ազնիւ զգացումներն և իմացական կարողութիւններն»։ Սոյն գանկն յանձնած էր նշանաւոր վիրաբոյժ Ռուէն առ Տօքթ. Ֆուասագ. յապուշ կրթեցաւ ժողովն երբ իմացաւ թէ Տօքթօրին ներկայացուցածն էր Բիշայի՛ գանկը։ Տօքթ. Ֆուասագ ընկերութեան ծայրայեղութիւնները սանձող լաւագոյն անակնկալ մը չէր կրնար պատրաստել։ Ո՞վ կրնար այլ եւս հաւատ ընծայել վարդապետութեան մը որ զգիտունն ոճիր կը ցուցնէր և զբարեպաշտն՝ ոճրագործ. ընկերութիւնը լուծուեցաւ։

Տօքթ. Բերթիլոն չափելով Կամպեթթայի ուղեղը գտած է 1264 կրամ միայն, մինչդեռ մեծ ոճրագործի մը իմա Փրանծինիի գանկը աւելի կը կշռէր քան զԿամպեթթայինն։

Հանդէպ վերոյիշեալ իրողութեանց բնական է մեզ հետեւցնել անգլիացի մի նշանաւոր բնախօսին հետ թէ՝ «Զիք անփոփոխ կամ հարկաւոր յարաբերութիւն ի մէջ արանց և կանանց իմացական աստիճանին և ուղեղի ծանրութեան կամ ծաւալին»․ ըստ սոյն բնախօսին ամենէն նկատելի բաներն են գորշ նիւթոյն քանակն և ներքին կազմաւորութեան կատարելութիւնն։ Տօքթ. Լոմպրոզոյ ուրիշ նշան մը եւս կը նկարագրէ, [illegible]։ Տօքթ. Ֆուասագ յիշելով դարձեալ ըզգանկն (Բիշայի) կ՚ըսէ. «Ո՛չ ոք տեսած է ուրեք նմանօրինակ տձեւութիւն մը։»

Իտալացի ոճրաբանին քննութիւններն շատ սահմանափակ եղած են, ուստի իրաւունք չունի օրէնքներ հետեւցնելու. իւր հանրացումներ՝ հիմնեալ անբաւական քննութեանց վրայ, ի հարկէ ենթակայեն առարկութեանց. զայս կէտ բոլորովին կը հաստատէ ոճրաբանին մի ուրիշ նշանն. այսինքն թէ ոճրագործաց մազերն են յաճախ սեւ և չագանակագոյն քան խարտեաշ. ինքն իւր քննութիւններն կատարած է իտալացւոց վրայ, և ըստ այնմ հետեւցուցած մի անհիմն օրէնք. եթէ, ինչպէս կը դիտէ դատաւան խորհրդական մը, Լուի Պրուալ, իտալացի ոճրաբանն իւր քննութիւնները կատարած լինէր միայն Դանիացւոց կամ Գերմանացւոց վրայ, ոճրագործաց մազերն աւելի խարտեաշ պիտի գտնէր քան սեւ։

Տգեղութիւնը նաեւ համարուած է նշան մը չարութեան. Բրոֆ. Բէյճ, ամերիկացի մարդասէր մը, Օպըրնի կառավարական բանտը այցելած ժամանակ՝ սապէս ի գիր առած է այն տպաւորութիւնը զոր ունեցած է ի տես մի նշանաւոր ոճրագործի.

«Շղթայակապ ինկած էր իր սենեկին մէջ բազմոցին վրայ. երբ մերձեցայ նմա, իւր մեծ սեւ սիրուն աչեր հանդիպեցան իմինիս. գեղեցիկ մարդ մ՚էր. գլուխը բարեձեւ և զարգացեալ, երկայն սեւ մազերը պարանոցին վրայ ծփուած էին և իւր աչեր կ՚արտայայտէին մեծագոյն իմացականութիւն մը. եթէ տեսած լինէի զնա Ծերակոյտին մէջ ի շարս մեծ մարդոց, եթէ տեսած լինէի զնա իմաստասիրաց դպրոցի մը կամ բանաստեղծից եղբայրութեան մէջ, հաւանօրէն զնա պիտի ընտրէի իբրեւ ամենէն նշանաւորն ի մէջ ամենեցուն։»

Լուի Պրուալ եւս կը պատմէ իւր մէկ յօդուածոյն մէջ թէ՝ տեսած է երբեմն դատարանին մէջ այրասպան կիներ զորս մեծագոյն իրաւամբ կարելի է կոչել «բընութեան հրաշակերտներն»։

Վերջապէս ամփոփելով կ՚եզրակացընենք թէ ոճրագործք չ՚ունին իրենց յատուկ մի մասնաւոր տիպար. այս հակառակ է գլխովին դատաւորաց միահամուռ վկայութեան։

Բ. Ոճրագործութիւնն է դարձ յառահաւութիւն, այսինքն ի բնական վիճակ նախամարդոյն։

Նախապատմական մարդն վայրենի՞ էր. այս է այժմ այն խնդիրն որ ընդ երկար յուզած է գիտական աշխարհն և հաւանօրէն դեռ պիտի մնայ անլոյծ գիտնականաց գրասեղանին վրայ։

Նախապատմական մարդոյն նախնական վիճակին մասին գիտնականք երկու կարգի կը բաժնուին. Ըստ առաջնոց կ՚ենթադրուի թէ՝ մարդ ի սկզբան անդ իւր ծագման էր վայրենի, ու հետզհետէ զարգացաւ իմացապէս և բարոյապէս. ըստ երկրորդաց՝ մարդ թէեւ էր տգէտ և անփորձ, բայց ոչ երբեք վայրենի և մարդակեր. Տօքթ. Լոմպրոզոյ առաջնոց կարծիքն ունի,

Օկիւսթ Քոնթ, դրական փիլիսոփայութեան հիմնադիրն, կը թուի ունենալ սոյն կարծիքն երբ ի նկատ առնունք իւր դասակարգութիւն նկատմամբ այն երեւութից ընդ որս անցած է մարդկային միտքը։

Մարդ, կ՚ըսէ Քոնթ, ունեցած է զարգացման երեք վիճակներ, Ա. Աստուածաբանական, զոր դարձեալ երեքի կը բաժնէ, Ա. Փէթիշականութիւն (բնապաշտութիւն) Բ. բազմաստուածութիւն և Գ. միաստուածութիւն։

Բ. Բնազանցական

Գ. Դրական։

Կարելի չէ ապացուցանել թէ՝ Աստուածաբանական վիճակը մարդկային մտքին ամենէն նուազ զարգացեալ լինելոյն յատկանիշն է, նմանապէս թէ՝ դրականութիւնը ամենէն շատ զարգացեալ վիճակն է. Նախնեաց կրօնից, որպէս և լեզուաց ուսումն չ՚հաստատեր Քոնթի վերոյիշեալ զարգացման դասակարգութիւնը։

Օքսֆորտի համալսարանին հին պատմութեան ուսուցիչ, Բրոֆ. Ռոլինսոն գրած է մի գրքոյկ (1) յորում քննելէ յետոյ հին ազգաց կրօնքներն, սա հետեւութիւնը հանած է թէ՝ ի հնումն տիրող կրօնի ձեւն էր միաստուածութիւն և թէ յաճախ ազգեր՝ որք իմացապէս տգէտ եղած են, աւելի ճիշդ, ուղիղ գաղափար ունեցած են գերագոյն էակին վրայ քան համեմատաբար աւելի զարգացեալ ժամանակակից ազգեր։ Բրոֆ. Ռոլինսոնի սոյն եզրակացութիւնը կը հերքէ Քոնթի մարդկային զարգացման դասակարգութիւնը։

Լեզուաց գիտութիւնը եւս կը հաստատէ թէ ցեղերն՝ որք այժմ իբր վայրենի ծանօթ են, յանցելումն զարգացեալ ցեղի մը մնացորդներն են. վկայ իրենց խօսած լեզուն որ շատ աւելի բարձր է իրենց իմացական վիճակէն։ Լսենք նշանաւոր լեզուաբանի մը կարծիքը։

«Ի՞նչ գիտենք վայրենի ցեղոց վրայ, գիտե՞նք թէ ի՛նչպէս եղած են այնպէս որպէս կ՚երեւին մեզ այսօր. արդարեւ իրենց լեզուն կ՚ապացուցանէ թէ՝ այս հեթանոսք (վայրենիք) իւրեանց դիցաբանական խառնակ դրութեամբ և արուեստակեալ սովորութեամբք այսօրուան կամ երեկի արարածներն չեն։ Եթէ սոյն վայրենեաց համար չ՚ընդունինք մասնաւոր ստեղծագործութիւն մը, սոքա պէտք է որ Հնդկաց, Յունաց և Հռոմայեցւոց չափ հին լինին անցնելով բազմաթիւ փոփոխութիւններէ. և ինչ որ նախնական կ՚անուանենք կրնայ լինիլ անկում ի վայրենութեան կամ խանգարումն բանի մը որ, նախկին ժամանակաց մէջ, աւելի բանաւոր և աւելի հասկանալի եղած է։» (2)։

Լեզուաբանական սոյն փաստն եւս կը միտի հաստատելու թէ՝ վայրենիք յառաջագոյն վայրենի չէին, թէ վայրենութիւնը անկման վիճակն է։

Ճանապարհորդաց վկայութիւնը կը հաստատէ զայս կարծիք. Պարոն Նորտէնսքիօլտ որ ժամանակ մը ապրած է Պէհրինկայի նեղուցին մօտ Արքտիկ ծովուն շրջակայքը բնակող ժողովրդոց մէջ, կը դիտէ իւր [illegible] (3) մէջ թէ՝ կորուսեալ Դանիացիք՝ որք Կրինլանտ գաղթած են Ը. դարուն մէջ, և որոց վրայ ոչինչ ըսուած էր 1406 թուականէն ի վեր, փախուած են էսքիմոներ. կը յաւելու. «Կրինլանտցի եւրոպական ժողովրդեան միադարեան կատարեալ անջատումն յետոյ՝ բաւական է ջնջել Դանիական իշխանութեան աւանդութիւններն այդ երկրին մէջ։»

Աւելորդ կը համարինք կցել վերնոյն ուրիշ օրինակներ, զի իւրաքանչիւր ոք կարող է բազմաթիւ օրինակներ գտնել, եթէ միանգամ յիշէ անցեալ փառաւոր ազգաց մնացորդներն։

Մաքս Միւլլէրի ակնարկած մարդկային անկումը կամ տարասեռումն հոգեբանական մի երեւոյթ է, ուստի ենթակայ գիտակցութեան կամ անձնական փորձառութեան։

Մարդ օժտեալ է զանազան, այլ ոչ ի հարկէ հակառակամարտ կարողութեամբք. սոքա կը ծառայեն մի ընդ. նպատակի. ներդաշնակ և բարւոք զարգացումն սոյն կարողութեանց կ՚ապահովէ մարդկային հոգւոյն ներքին խաղաղութիւնն։ Եթէ դժբաղդաբար հոգւոյն ներդաշնակութիւնը խանգարի, մարդ անասնոց մակարդակէն իսկ վար կ՚իյնայ. զի անասունք բնազդմամբ կը գործեն և բնազդը չսխալիր. այսպէս չէ մարդն որ ո՛րչափ բարձր է իւր հոգւոյն ներդաշնակութեան մէջ, նոյնչափ ստորին՝ իր անկման մէջ։

Ցաճախ ապացուցանելու համար թէ նախամարդը վայրենի էր, գիտնականք ոմանք կը դիմեն հնութենէ մնացած մարդկային ձեռաց խեղճ արտադրութեանց։

Երկրաբանք գտած են երկրիս նախնական խաւերուն մէջ բրածոյներ որք, իբրեւ ճշմարտապատում պատմագիրք կը խօսին մեզ այն երեւութից վրայ որք տեղի ունեցած են երկրագնդիս վրայ. գիտնականք եգիպտական նշանագրերէն նուազ դժուարութեամբ կը հասկնան և կը կարդան բրածոյից այս նորատեսիլ լեզուն։

Գտնուած են հոս մի քարէ կացին, հոն՝ մի քարէ դանակ, այլուր՝ մի մանեակ կամ մի հատ ոսկր որոյ վրայ գծած են մեր նախահարք իրենց ժամանակակից կենդանեաց մը պատկեր։ Սոքա կուտան մեզ գաղափար թէ՝ մեր նախահարք ի՛նչ միջոցներ ունէին իրենց կեանքը շահելու, թէ ի՛նչ սովորութիւններ և օրէնքներ կը կառավարէին իրենց կենցաղը, վերջապէս թէ ի՛նչ է նոցա վիճակն իմացական և բարոյական։

Գիտնականք ոմանք դատելով միայն յիշեալ խեղճ գործիներէն և արտադրութիւններէն հետեւցուցած են թէ՝ մարդ ի սկզբան վայրենի էր և ապա սկսաւ զարգանալ. կ՚ըսեն. «Գործեաց ընտիր հաւաքածոյ մը յայտ յանդիման կը ցուցնէ մարդկային աստիճանաբար զարգացումն, այսինքն վայրենութենէ ի լաւ անդր։»

Վերոյիշեալ փաստը նկատմամբ նախամարդոյն վայրենութեան՝ եզրակացուցիչ չէ գիտնոց բազմաց. իրաւամբ կ՚առարկեն թէ՝ յիշեալ խեղճ արտադրութիւնք կ՚ապացուցանեն միայն մարդոյն ի սկզբան տգէտ և անփորձ լինելն և աստիճանաբար զարգացումն, ու չեն կարող ապացուցանել զվայրենութիւնն։

Կը յաւելուն. Մարդիկ իրենց փորձառութիւնը, ծանօթութիւններ, գիւտեր և այլն կը կտակեն ապագայ սերնդեան. այսպէս մին մի սերունդ մի նոր բան, գիւտ, ծանօթութիւն կը յաւելու մարդկային ընդհանուր հիմնութեան վրայ. անհատից մասուր ընդունակութիւնը, կ՚ըսեն, ամած չէ. ներկայ գիտութիւնն է ամբողջութիւնը փորձառութեան բազմաթիւ դարուց։

Գործեաց կամ պատկերներու անկատարութիւնը փաստ մը չէ վայրենութեան. այս է, ի մէջ այլոց, մի նշանաւոր հեղինակի, Պոյտ Տօքինսի (4) համոզումն. «Արդի ժամանակաց ամենէն ճարտար քանդակագործն հաւանօրէն պիտի չկարենար յաջողել աւելի լաւ (քան զնախնիս) եթէ իւր գրիչը լինէր գայլախազի կտոր մը, և քար ու ոսկր լինէին նիւթերն որոց վրայ պիտի աշխատէր։»

Ոմանք գիտնականք նախամարդուն վայրենութիւնը հաստատելու համար իբր փաստ գործածած են հին գանկեր որք ըստ իւրեանց կարծեաց ստորին են քան զգանկս այժմու մարդկան. բայց այս գաղափար լոկ ենթադրութիւն մ՚է. Նշանաւոր երկրաբանք, ինչպէս Բրոգա, Քաթրըֆաժ, Տէնա, Օէն և այլն կը մերժեն զայն։ Բրոգա Cra-magnon ցեղին վերաբերող մարդոյ մը գանկին խորանարդ չափը գտած է 1590 հարիւրորդամէթր որ, ինչպէս յայտնի է, մեր դարու բարիզեան գանկերուն ընդհանուր միջինէն 119 հարիւրորդամէթր աւելի է։

Գերմանացի երկրաբան մը, Տօքթ. Ֆ. Բֆաֆ, իւր «Ծագումն մարդոյ» անուանեալ երկրաբանական գործոյն մէջ հետեւեալ թիւերն յառաջ բերած է որք կը հաստատեն թէ՝ գանկերէ հետեւութիւն հանելու համար ոմանց փաստեր դեռ յոյժ անզօր են։

Հիւսիսային երկիրներուն մէջ գտնուած և երկրաբանական քարէ դարուն վերաբերող մի քանի հին գանկից խորանարդ չափն է 18877 մատնաչափ։

Ց՚Անգլիա գտնուած և քարէ դարուն վերաբերող 48 գանկից խորանարդ միջին չափն է 18858 մատնաչափ։

Ց՚Ուէլզ գտնուած և քարէ դարուն վերաբերող 7 գանկից չափն 18649 մատնաչափ։

Ի Փրանսա գտնուած և քարէ դարուն վերաբերող 36 գանկից չափն է 18220 մատնաչափ։

Իսկ՝ մեր ժամանակի Եւրոպացւոց միջինն է 18579 մատնաչափ։

Մեր ժամանակի Հոթենթոցւոց միջինն է 17795 մատնաչափ։

Բրոֆ. Օէն, անգլիացի երկրաբանն, հին գանկերու վրայ կատարած քննութիւններէ վերջ յայտարարած է թէ «ամենէն ստորին մարդոյն և ամենէն բարձր անասնոյն միջեւ եղած անջրպետն այնչափ մեծ է որ կարելի չէ բանաւոր կապակցութիւն մը հետեւցնել երկոցունց միջեւ(5)։»

Վերջացնենք մեր յօդուածը։ Տօքթ. Լոմպրոզոյի փաստերն անզօր են, ուստի չեն կարող հաստատել թէ՝ կայ ոճրագործաց յատուկ մի տիպար. թո՛ղ դատաւորք շարունակեն իրենց հարցաքննութիւններ և բժիշկք թո՛ղ չյաւակնին ոտնձգութիւններ ընել դատաւորաց իրաւանց վրայ. իսկ գալով նախամարդոյն վայրենութեան՝ բաւական է ըսել թէ [illegible] գիտնականք դեռ իրենց վճիռն արտասանած չեն։

Հաւանօրէն մեր դեռատի ընթերցողներէն ոմանք ընթեռնլով մեր սոյն յօդուածն, պիտի զարմանան տեսնելով թէ ապացուցուած չէ նախամարդոյն վայրենութիւնը։

Մեծ դժբաղդութիւն մ՚է առ մեզ որ յօդուածագիրք ոմանք երբ մի նոր եւրոպական գաղափար հաղորդեն պարբերական թերթերու միջոցաւ, չեն ներկայեր զխնդիրն այնպէս ինչպէս որ է, ջանք կ՚ընեն ջնջելու այն ամեն կէտերն որք խնդրոյն վրայ տարակոյս ձգելու բնութիւնն ունին. այս եղանակաւ մէկը կարող է լուծել շատ դիւրութեամբ «մարդկային ցեղից ծագման միութեան», «բարեշրջման կամ Տարվինականութեան», «բանականութեան և բնազդի խնդիրներն այլովքն հանդերձ։»

Ճշմարտապէս գիտնական ոգին գործելու տարբեր եղանակ մը ունի. կ՚ըսէ միայն այնչափ որչափ թոյլ կուտան նմա կատարուած քննութիւնք։

Գիտնականը կը հաղորդէ իսկոյն գիտական աշխարհին, երբ կ՚ընդունի մի նոր լոյս խնդրոյ մը վրայ, թէեւ իւր տուած նոր ծանօթութիւնը կամ բացատրութիւն հակառակ լինի յառաջագոյն իւր յայտնած մէկ կարծեաց. բացատրենք մի օրինակաւ։

Բրոֆ. Հըքսլէյ, դարուս նշանաւոր բընախօսն, կենաց և հոգւոյ ծագման մասին միանգամ յայտնելէ վերջ թէ՝ սոքա նիւթոյ յատկութեանց արդիւնքն են, իր մէկ յօդուածոյն մէջ սա յայտարարութիւնն բրած է. «Նիւթապաշտից այն վարդապետութիւնը թէ՝ աշխարհի մէջ հիւթէ, զօրութենէ, հարկէ զատ ոչինչ կայ, բոլորովին զուրկ է ճշմարտութենէ (6)։»

Յայտնի է թէ նշանաւոր բնախօսն հակասութեան մէջ է իւր երկու յայտարարութեամբք. բայց ի՛նչ փոյթ գիտնականին. իւր փառասիրութիւնն է ճշմարտութեան վերահաստու լինել. ի՞նչ փոյթ գիտնականին, երբ զինքն քննադատեն, սիրով կ՚ընդունի այլոց թելադրութիւններ, երբ բանաւոր են, ուրիշ բառով, երբ ճշմարիտ են։

Այս է ուղիղ ընթացքը։

Մ. Գ. ՄԱԼԵԱՆ

Գատը գիւղ, 1890 ապրիլ 24

---

(1) The early prevalence of monotheistic beliefs.

(2) India, by F. Max Müller, 1883

(3) Voyage of the Vega, հատոր Բ. եր. 544.

(4) Cave-hunting, by Bayd Dawkins, P. 344

(5) Ծերունի գիտնականն՝ որ այժմ իւր կենաց վերջին օրերը կ՚անցնէ ի Ուիչ մանտ Բարք, յոյժ շահեկան և կարեւոր պատասխաններ տուած է այն հարցմանց զորս լրագրի մը թղթակից ուղղած է նմա, նկ. տոմար նախնական մարդոյն, քրիստոնէութեան և այլն. եթէ մեր պարագաները ներեն, մտադիր ենք ներկայել Արեւելքի ընթերցողաց յիշեալ տեսակցութեան գլխաւոր կէտերն։

(6) Հրատարակեալ Fortnightly Review ին մէջ։

ԱՌ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉՍ

ԵՒ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐ ԱՐՈՒԵՍՏԱՍԷՐՍ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Յ՚Ամերիկա Րօչէսթէրի [Նիւ-Եօրք] Իսթմէն Տրայ Բլէյթ Էնտ Ֆիլմ ընկերութեան ներկայացուցիչ Պ. Ճօրճ Ռ. տը Վէց, որ այս միջոցիս մայրաքաղաքս կը գտնուի, պատիւ ունի հրաւիրել զՊ. Պ. լուսանկարիչս և արուեստասէրս ի մեծերանոց Էմ. Ժ. Մերճանօֆի Պոլիս Պաշճէ Գափուի, տեսնելու համար սոյն խմբման ընկերութեան արտադրութեանց նմոյշներուն կատարեալ մէկ ցուցահանդէսն, որք են հետեւեալները։

Ա. Խմբման ժէլաթինօ պրոմիւր տ՚արժանով թղթէ վրայ փոքրէն մինչեւ բաւական մեծութեամբ մեծցուած լուսանկարներ, բլթուցով և առանց բլթուցի։

Բ. Սոյն չափով մեծցնելու համար յատուկ գործիներ։

Գ. Խմբման թաղանթներն [մաշկ] pelicules (Eastman tranparent films) դիւրաթեք և ապակւոյ պէս թափանցիկ, վերջին ծայր արագ զգօծող, «և որոց ապակեայ մեծութիւնը չոր բըլաքներուն յար և նման է»։

Դ. Խմբման Ռօլըրը «շասի ա ռուլօ»ներն որոց միջոցաւ կարելի է յաջորդաբար 48 պատկեր առնուլ 9×12ին մինչեւ 30×40 սանթիմէթր մեծութեամբ. սոյն «շասի»ներն ամեն տեսակ մեքենայի կրնան յարմարիլ։

Ե. «ՔՕՏԱՔ»ը

Սոյն «Քօտաք» ըսուածը լուսանկարչական խիստ թեթեւ մեքենայ մ՚է ձեռքի վրայ գործածելի, և որով «ամեն ոք առանց լուսանկարչութեան վրայ փոքր ծանօթութիւն մ՚իսկ ունենալու», կարող է յաջորդաբար 100 պատկեր առնուլ, և սոր համար պէտք է միայն՝

Ա. բանալի մը դարձնել
Բ. դերձան մը քաշել
և Գ. կոճակ մը հրել

«Քօտաք»ը 6 և 9 սանթիմէթր տրամագծով օղ՚կլոր պատկերներ և 9×12էն մինչեւ 13×18 քառակուսի պատկերներ կը հանէ։

Պ. Ճօրճ տը Վէց կը գտնուի Էմ. Ժ. Մերճանօֆի վաճառատունն ընդ. տրամադրութեամբ պարոնայց լուսանկարչաց և արուեստասիրաց սոյն արտադրութեանց գործածութեան վրայ բացատրութիւններ տալու համար թուականէս սկսեալ վեց օր առաւօտեան ժամ 9էն մինչեւ երեկոյեան 10 ըստ Թրքաց

468 3—3

ՍԳՈԴԻ ՄՕՌՈՒԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Նըլաղղ, Կ. Պոլիս, 13 դեկտ. 1888

Պարոնայք Սգոդ և Պօուն,

Կը ցաւիմ որ պաշտօնական գերդաստան չկարող չեմ փորձել զայն ընել, այլ համաձայն ուրիշներու փորձերուն և այն բժշկաց որոց պաշտօն յանձնեցի փորձել զայն մեր Հիւանդանոցաց մէջ, կը յայտարարեմ որ ձեր Մօրու ձկան իւղն, իր այդ վիճակին մէջ դիւրաւ խմուելով և մարսուելով, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զորս սննդարարական գիտութիւնն ի վաղուց անտի հռչակած է, մանաւանդ այս յանձն պատրաստութեան մէջ։

ՏՐ. Ս. Ս. ՄԱՎՐՈՅԵՆԻ ՓԱՇԱ
Բժիշկ Վեհ. Սուլթանին

ԱԶԴ

ՔՈՒՆԱՐՏ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿ.

CUNARD

Մօրէթօ շոգենաւը, նաւապետ Սթիֆէնս, Օտեսայէ աստ դառնալով մայիս 16ին անմիջապէս Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի ուղղակի։

Մօրոքքօ շոգենաւը, նաւապետ Բինկ, Լիվրբուլէն աստ կ՚սպասուի մայիս 23ին։

ԻԼԱՆ

ՊԱԶԱՐ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Միւլայըմաթ օլունմաճաղը էվվէլճէ իլան գըլընան մալիւմիւլ մըղտար քէօմիւրիւն պէհէր ճէքիսի իւզ գըրխ օն սէքիզ ղուրուշ օն սէքիզ փարայա թալիպի զուհուր էօմէյլէ օլաճաղ Նիսանըն [illegible] գիւնի պազար իրթեսի կիւնիւ սաաթ սէքիզտէ ղարարը ղաթիի իհալէսի իճրա գըլընաճաղընտան թալիպ օլանլարըն [illegible] Սերասքերի լէվազըմը մէճլիսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

16 Նիսան 1890 446
Նօ. 45 2—3

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹԸ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԸՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,515,542
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐՒՈՅ 2,085,347

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,581,000
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐՒՈՅ 967,900

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ աւելցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասնին 17,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւաց և առագաստանաւաց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց

ՃԵՐՄԱԿ ԱԿՌԱՅՆԵՐ

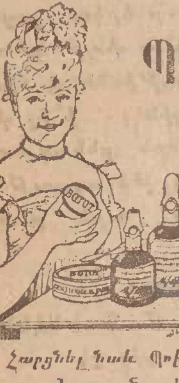

Առողջապահութիւն Բերնի

ՊՈԹՈՅԻ ՋՈՒՐԸ ‖ EAU DE BOTOT

Կը պահպանէ ակռաները, կը պնդէ լինդերը, կը զովացնէ բերանը.

ՓՆՏՌԵԼ ԲՈՒՆ ՊՈԹՈՅԻ ՋՈՒՐԸ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ՝ 17, Ռիւ տը լա Բէ, ՓԱՐԻԶ.
Սակից տուն՝ 229, Սէնթ Օնորէ
ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ ԲՈԼՈՐ ՀԱՍՏ. ՎԱՃԱՌԱՑ ՔՈՎ

Հարցնել նաև Պոթոյի ՎԻՆԻԿԸՐ ՏԸ ԹՈՒԱԼԷԹը, Նրբութեամբ և բուրմը գերազանց.

423 Կը գտնուի ի Կ. Պոլիս, Պօն Մարշէն, 354, Մեծ փողոց Բերայի

EMULSION SCOTT

(ՍԳՈՏԻ ՕՇԱՐԱԿ)

ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՃՈՒՏ ԻՒՂ

Իբոֆօսֆիթ ով չօդէ և սօտայով

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԳՈՏԻ և ՊՕՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորիւ ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, հիբոֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ Թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոցերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ծիւրածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսներ կը տանին զայն։

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԻՐՇԷԼ 81

Օ ԲՐՕԿՐԷ

ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ դրանց, պատուհաններու փեղկերու, կաղնիէ բարքէ տախտակամածներու, [illegible]ներու եւ այլ ատաղձագործական շինութեանց

ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐ

ՌՈՒԲԷՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՊԷՇԻՔԹԱՇ, ԱՃԻՃԻՅԷ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 21, 22, 23

Այս գործարանի մէջ կը պատրաստուին կակուղ ու կարծր չոր փայտերէ ամեն տեսակ շինութիւնք թէ՛ փոքր և թէ մեծ քանակութեամբ։ Նոյնպէս զօրանոցներու, հիւանդանոցներու, վարժարանաց և խանութներու ներքին ու արտաքին ատաղձեայ ամեն տեսակ զարդարանքներն, ինչպէս նաեւ մեքենայով կատարուելիք ամեն տեսակ ատաղձեայ գործեր։ Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք եւս կ'ընդունուին։

Այս գործարան կը պատրաստէ նաեւ սատափէ, դաշտէ և քանդակեալ զարդու կարասիներ, շարժուն [illegible], բազրիքաւոր մեծ սանդուղներ և մեծ փողոցի դռներ։

Սոյն գործարանը դիմողք մեծապէս գոհ պիտի ըլլան, որովհետեւ յիշեալ գործարանը մեքենաներու շնորհիւ մեծ դիւրութիւններ ունի։

ԱՐԱԳ, ԱԺԱՆ, ԽՆԱՄՈՎ ԳՈՐԾ 319

DÉPURATIF INCOMPARABLE
Le Grand Régénérateur du Sang
BORDEAUX
E.B.
ROB LECHAUX
Sucs végétaux concentrés de
Cresson et de Salsepareille rouge
FORTIFIE, RENOUVELLE LE SANG
Donne la Santé, la Force, la Vie
Médailles d'Or et Diplômes d'Honneur
A TOUTES LES EXPOSITIONS
Demander la Brochure sur la RÉGÉNÉRATION du SANG
Dépôt Général: MARIO LECHAUX, Pharmacien-Chimiste
Rue Sainte-Catherine, 164, BORDEAUX
Détail dans toutes les bonnes Pharmacies

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻ

Տօքթօր Այերի Ջերմային հիւանդութեան, այս դեղն՝ որ անխառն բաղադրութիւն մի է զուտ բուսեղինաց, է գանահամ և ազդու կազդուրիչ ամէն տեսակ Փիզիքական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան ճախճախուտ վայրերու ջերմոտ կլիմայից վատ ու ապականեալ օդերէն, որուն օգտակարութիւնն և ապաքինիչ ստոյգ յատկութիւնն երաշխաւորեալ է նորա անհամար արդեանցը ստոյգ գիտութեամբն։ Այս Փիզիքական խանգարումներն յառաջ կուգան օդին մէջ լողացող Թունաւոր անընշմարելի նիւթոց միջոցաւ, որք Թոքերէն անցնելով կը մտնեն արեան մէջ, կը խանգարեն լեարդն, և յառաջ կը բերեն տեսակ տեսակ ջերմեր և տենդեր, և արեան Թունաւորումն. որոց ասանուններն տրուած է՝ ջերմն և տարոսա, Թագաւն ջերմ, պարբերական ջերմն, ընդհատեալ ջերմն մաղձային տենդ և հրատապ տենդեր։

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն անձեր որ մինչդրուն ապականեալ է Թունաւորեալ է ճ հիճներէ կամ ճախճախուտ վայրերէ բուրեալ մահահոտ նիւթերով, կամ բա. ապականոցներէ և առանցներու ծակտիկներէն ելած Թունաւոր կազերով, զորս մարդիկ կը ծծեն շնչառութեամբ։

Այերի ջերմի ու տենդից դեղը կը ջնջէ այդ Թունաւոր նիւթոց կամ կազերու ազդեցութիւնն և դուրս կը վանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որոյ գործածութիւնն ստուգապէս անվտանգ և անվնաս է և օգուտն ստոյգ, միայն Թէ տրուած հրահանգաց համեմատ գործածուի։ Կը ծախուի ի Մինասեան և ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Ղալաթիա Կ. Պոլսոյ։ 151

Կ ՐԷՄԻՐ ԱԶԳ.

ԱՆԱՍՆԱԲՈՅԾՆԵՐՈՒ ԵՒ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱՑ

ՊՈԿՏԱՆՈՖԻ ԾԽԱԽՏԻ ՀԻՒԹ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ Ի ՄՈՍԿՈՒԱ

Նոր դարման ընդդէմ արջառի ինչպէս ձիու, եղջերաւոր անասնոց, ոչխարներու, շուներու մակաբոյծ ճճիներու։

ԽՈՐ ՆԱԽԱԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ. 200 էն 300 մաս ջրի խառնեցէք և դուրսէն լուացէք,

ԽՈՐ ԴԱՐՄԱՆ. 12 էն 150 մաս ջրի խառնեցէք. Այս չափով կ'ապանէ ճճիներն և կ'ազատէ անասնոց վէրքերը. Նոյնպէս կ'անհետացնէ շուներուն յատուկ հոտն և Թռչնոց փետուրներուն անկումը կ'արգիլէ. Ոչխարներուն համար՝ կէս քիլօ հիւթ 60 լիտր ջուրի մէջ.

ԽԻՏ ԱՂԷ. Երբ աղը կը գործածուի տունկերուն և պտղատու ծառերուն, կ'ոչնչացնէ ոջիլներն և Թրթուրներն, և հետեւաբար կը դիւրացնէ տունկին աճումը. Բրթառունկերը 60 էն 80 մաս ջրի մէջ լուծուած ՊՈԿՏԱՆՈՖԻ ԾԽԱԽՏԻ ՀԻՒԹԸ, զերծ կը մնան ամէն տեսակ հիւանդութենէ և մինչև իսկ ՖԻԼՕՔՍԷՐԱՅԷ։

[illegible] ¼, ½ և 1 քիլոնոց տուփերով կը ծախուի ի Ղալաթիա, Խուրշունի խան, Թիւ 18. 411

ԼԱ ՌՈՒԱՆԷԶ

LA ROUENNAISE

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի 1837

Կեդրոնատեղի՝ 18, Սէն-Մառք փողոց, Բարիզ

Դրամագլուխ, 4,000,000, Վճարեալ վնասներն իբր 30,000,000

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ի դրասենեակս ընդհանուր գործակալութեան, Ղալաթիա, Մումհանէ փողոց, Թիւ 2, Ճէրմեան խան, Գամմորոյի Պանդոկին դիմաց։

Ընդհանուր գործակալք բովանդակ Թուրքիոյ և Յունաստանի
ՍԻՄՈՆ ՔԱՅՍԷՐԼԵԱՆ և ԸՆԿ.

466

ԺՈՐԺ ԷՖԹԻՄԻԱՏԻՍ

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ՀՈՎԱՆՈՑԻ

Ի Պոլիս Աշըր Էֆէնտի խանի տակ Թիւ 17 եւ մասնաճիւղն ի Մեծ շուկայ, Նուրի Օսմանիյէ ճատտէսի Թիւ 32։

Կը խնդրուի յարգոյ հասարակութենէն ո՛ և է հովանոց չգնել առանց նախապէս այցելելու այս մթերանոցն։ Այդ մթերանոցի տէրն, Եւրոպիոյ ամէնէն նշանաւոր գործարանաց հետ պայմանագրութիւն կնքած է և գործարանաց հաշւոյն անհաւատալի աժան գներով սկսած վաճառել ամառուան համար Թէ՛ արանց և Թէ կանանց յատուկ 10000 հովանոցներ։ Այդ մթերանոցին մէջ կը գտնուին նաև արանց ու կանանց համար ֆիլ դ'էգոսէ Ֆանէլաներ սպիտակ ու գունաւոր Թաշկինակներ, գուլպաներ, [illegible] սպասներ, փողկապներ և այլն, որք որոշեալ գներով կը վաճառուին Թէ՛ փոքր և Թէ՛ մեծ քանակութեամբ։ Ապրանաց տեսակին ու աժանութեան վրայ գաղափար մը ունենալու համար հարկ է անգամ մը այցելել այդ մթերանոցը։ 405

L'ԱՎԸՆԻՐ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ — L'AVENIR DES FAMILLES

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՍՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՑ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ
ԸՆԴ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ԴԱՂԻՈՅ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Է ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
61, ՌԷՊՊԻՒՊԼԻՔ ՓՈՂՈՑ, ԼԻՈՆ 61 (ՖՐԱՆՍԱ)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՔ	ՄԻՆՉԵՒ ՑԱՅՍՕՐ ԵՂԱԾ ՎՃԱՐՄՈՒՆՔ
80,000,000 Ֆրանք	1,500,000 Ֆրանք

Լ'ԱՎԸՆԻՐ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ, որ հաստատուած է նպաստելու համար փոքր խնայողութեանց, որուն զարգացումն մ'ունեցած է։ Իւր նպատակն է որոշեալ պայմանաժամի մէջ վերակազմել դրամագլուխն։

Ընկերութեան գործառնութիւնք բազմադիմի են, ինչպէս շարժական արժէից և փոխ տրուած դրամագլխոց ապահովագրութիւն, կորուսեալ դրամագլխոյ մը վերակազմութիւն, Երաշխաւորութիւնք և Գլխաւորք՝ փոխառութեանց և ճարտարարուեստից և վաճառականութեան մէջ գործածուած դրամագլխոց, մանկանց համար օժիտք, հանգստեան մնացուկ ծերութեան համար, ցկեանս եկամուտներու կազմութիւն, ի մի բան այն ամէն գործառնութիւնք որոց նպատակն է խնայողութիւն։ Ընկերութեան Պոլսոյ գործակալութիւնն սկսած է 1881 Յունուար 1 էն։

Տեղեկութեանց և բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Պետրոս Էֆէնտի Անպարճեան, գործակալ Ընկերութեան ի Կ. Պոլիս, Թաշ խան, Թիւ 40. Պահչէ Գաբու, Պոլիս։ 42

«ՖՕՐԹՈՒՆԱ»	«ՏԻՒՍԷԼՏՕՐՖԷՐ»
Ընդհանուր ապահովագրական Անանուն Ընկերութիւն	Ծովային, Գետային եւ Ցամաքային ընդհանուր ապահովագրական Ընկերութիւն
Հիմնեալ ի Պէրլին յԱմին 1868	Հիմնեալ ի Տիւսէլտորֆ, 1845
Դրամգլխ. 1,875,000 Փր.	Դրամգլխ. 3,750,000 Փր.
Պահեստ. դրամ 1,337,000 »	Պահեստ. դրամ 3,099,367.15

Ընկերութիւնքս որք միացեալ են Կ. Պոլսոյ հրապարակին վրայ, փոխադարձ երաշխաւորութեամբ կ'ապահովագրեն ամէն տեսակ վաճառք և դրամածրարներ, ընդդէմ ծովային, գետային և ցամաքային փոխադրութեան վտանգաց, խիստ շահաւոր պայմաններով։

ՀԱՆԶԷԱԹԻՇԷ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Հիմնեալ ի Համպուրկ յԱմին 1874

Դրամագլուխ 3,750,000 Փր.
Պահեստի դրամ 600,000 »

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի ամէն տեսակ կալուածներ, կարասիք, մթերանոցներու և վաճառատանց մէջ ապրանքներ, ամենաշահաւոր պայմաններով։ 191

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն առնուլ ուզողներ կը հրաւիրուին դիմել առ ՏԻՐԱՆ Օ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, ընդհանուր գործակալ վերոյիշեալ երեք ընկերութեանց. ի Պոլիս, Պաղչէ-Գափու Րասիմ Փաշա Խան, Թիւ 13 և 14։

PAPIER WLINSI

ՎԼԷՆՍԻ Թուղթին անզգին յաջողութեան պատճառն այն է թէ մարմնոյն բորբոքումները դուրս քաշելու յատկութիւնն ունի։ Առաջնակարգ բժիշկներ կը յանձնարարեն զայն ընդդէմ կուրծքի տկարութեանց։ Հարբուխ, Պրոնշիդ, Կոկորդի ցաւ, Յօդացաւ։ Իւր գործածութիւն շատ պարզ և դիւրին է։ Կը բաւէ միայն անգամ մը մարմնոյն վրայ դնել։

J. Wislin & Cº. 31, Rue de Seine
Paris

Կը գտնուի ամեն դեղատանց մէջ։ Պահանջել ՎԼԷՆՍԻ անունը։

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ԼԷՍՓԷՐԱՆՍ — L'ESPERANCE

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Արտօնեալ Դրամագլուխ	Փր.	10,000,000
[illegible]	»	1,000,000
Վճարեալ	»	864,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի ամեն տեսակ կալուածներ, կարասիք, մթերանոցներու և վաճառատանց մէջ գտնուած ապրանքներ՝ խիստ դիւրամատչելի գներով և ամենաշահաւոր պայմաններով։

Ընկերութիւնս մեծագումար գործեր կարենալ ապահովագրելու համար միացած է Եւրոպիոյ չորս կարեւոր ընկերութեանց հետ՝ որոց Դրամագլուխը կը հասնի աւելի քան 16,000,000 Ֆրանքի։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ի դրասենեակս Ընդհանուր Գործակալութեան, ի Պոլիս, Պահչէ Գաբու, Ճէլալ պէյ խանի ճիշդ դէմ Թիւ 21-22։ Ընդհանուր Գործակալք բովանդակ Թուրքիոյ
ՍԱՀԱԿ ԳԱՏԻԹ և ԸՆԿ.

320

ROYAL VICTORIA

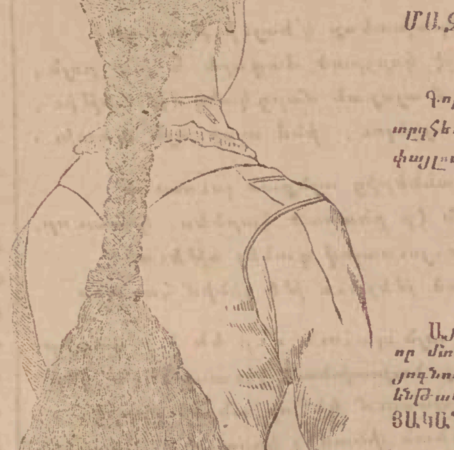

ՄԱԶԵՐՈՒ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ
ԱՆՎՐԻՊԵԼԻ ԴԱՐՄԱՆ
ՄԱԶԵՐՈՒՆ, ՄՕՐՈՒՔԻՆ ԵՒ ՊԵԽԻՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԻՐԵՆՑ ՈՅԺՆ ԵՒ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ

Գործածութիւնը դիւրին. Կ'արգիլէ մազերուն Թափիլը. [illegible] բայց ապահով արդիւնք յառաջ կը բերէ. Բնական և փայլուն գոյն կուտայ մազերուն։ Գործածութիւնը բազմածախս չէ.

ՆԵՐԿ ՉԷ ՉԷ ԱՅՍ

փափաքեալ արդիւնքն ընդհանրապէս յառաջ կուգայ
10—15 օր յետոյ

Այն անձինք որք ծանր հիւանդութիւններէ ելած են, անոնք որ մտատանջութիւններ ունին, կանայք որ կոթ տուած են և մեծ յոգնութեանց ենթակայ բոլոր մարդիկ իրենց մազերը կորսնցնելու ենթակայ են. այս պարագայից մէջ մանաւանդ ՄԱԶԵՐՈՒ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՎԻՔՏՈՐԻԱ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉԸ կոչուած է,

ՄԵԾ ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՏՈՒՑԱՆԵԼՈՒ

Ի Թուրքիա մեծաքանակ վաճառման համար միակ կեդրոնատեղին է ԷՏՄՈՆՏ ԳԱՌՈՒԱՆԱ. Մթերանոց անգլիական, Վոյվոտա. Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 68

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԻ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ 1686

1890 ԱՊՐԻԼ 9 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՑՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վոսփորէն ելնող շոգենաւներ

12 — Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Պէշիք.
12 — Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
12 — Ենիմ. Մէղ. Պէյիւք. Թար. Ենիք. Միրկ. Ի. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
1 — Պէյգօզ Բաշալ. Զուպգ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ.
1 30 Ենիմ. Մէղարփ. Պէյիւքտերէ Թարապ. Ենիք. Ըմէնէ. Միրկ. Պօյաճ. Ի. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիք.
2 15 Ի. Ա. Գավաք Մէղարփ. Պէյիւքտ. Թարպ. Պէյգօզ Բաշալ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիքթաշ
3 — Ենիմ. Մէղպ. Պէյիւք. Թարպ. Ենիք. Ըմէն. Միրկ. Պօյաճ. Ի. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
3 25 Մէղպ. Պէյիւքտ. Թարպ. Պէյգօզ Բաշալ. Զուպ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյ. Գուզ. Խասք.
5 15 Պէյգօզ Բաշ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիք.
4 30 Ենիմ. Մէղպ. Պէյիւքտ. Թարպ. Ենիք. Ըմէն. Միրկ. Պօյճ. Ի. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.
5 45 Ենիմ. Մէղար. Պէյիւք. Թարապ. Ենիք. Ըմէն. Միրկ. Պօյաճք. Ի. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
7 — Ենիմ Մէղարփ. Պէյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշալ. Ենիք. Միրկ Գանլըճ. Ի. Ա. Հիսար Գանտի. Արնավ. Չէնկէլ. Պէյլ. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիք. Խասք.
8 15 Ա. Ի. Գավ. Մէղպ. Պէյիւք. Թարպ. Ենիք. Ըմէն. Միրկեօն Ի. Հիսար Պէպէք. Արնվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ.
9 — Մէղպ. Պէյիւք. Թարպ. Պէյգօզ. Բաշլ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Խասք.
10 — Մէղպ. Պէյ. Թարպ. Ենիք. Միրկ. Ի. Հիսար Արնվ. Օրթ. Պէշիք.

Կամուրջէն ելնող շոգենաւներ

1 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ի. Հիսար Պօյաճ. Ենիք. Թարպ. Պէյք. Մէղպ. Ենիմ.
2 30 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ի. Հիսար Միրկեօն Ենիք. Թարապ. Պէյիւքտ. Մէղպ. Ենիմ.
3 — Գասըմ. Խասք. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկէլք. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ի. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Ենիք. Բաշալ. Պէյգ. Թարապ. Պէյիւք. Մէղարփ. Ենիմ.
3 30 Խասք. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Զուպ. Բաշլ. Պէյգօզ
4 — Պէշիքթ. Օրթաք. Գուրուչ Արնավ. Պէպէք Ի. Հիսար Պօյաճ. Ըմէն. Ենիք. Թարապ. Պէյիւք. Մէղար. Ենիմ.
5 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ի. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թարպ. Պէյիւք. Մէղպ. Ենիմ. Ի. Ա. Գավաք
6 15 Գասըմ. Խասք. Պէշիք. Գուզկ. Օրթաք. Արնավ Ի. Հիսար Միրկ. Ենիք. Պէյգօզ Թարպ. Պէյ. Մէղարփ. Ենիմ.
7 15 Պէշիք. Խասք. Գուզկունճ Օրթաք. Պէյլէր. Չէնկէլ. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ի. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թարպ. Պէյիւքտ. Մէղպ. Ենիմ.
8 30 Պէշիքթաշ Օրթ. Արնվուտ. Պէպէք Ի. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թարպ. Մէղպ. Պէյք.
10 5 Գասմ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վան. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Զուպուգլը Բաշալ. Պէյգ. Թար. Մէղ. Ի. և Ա. Գավաք.
10 15 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ի. Հիսար Միրկ. Ըմէն. Ենիք. Թարապ. Պէյ. Մէղարփ. Ենիմ.
11 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ի. Հիսար Միրկեօն Ենիք. Թարպ. Պէյք. Մէղարփ. Ենիմ.
11 10 Խասք Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Զուպ. Բաշալ. Պէյգ.
11 30 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանք.
12 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք